

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

KLASSIVÕITLUS

№ 10 (169)
OKTOOBER
1934

SISUKORD:

Oktoobri 17. aastapäevaks:

Llk.

1. *N. K.* — Seitseteistkümme aastat proletariaadi diktatuuri 1
2. *J. R.* — Kapitalistlik ilm oktoobrirevolutsiooni 17. aastapäeva eel 3

Valgest Eestist:

3. *Joh. Reesen.* — Pätsi valitsuse maa- ja talurahva-programm 5
4. *H. P.* — Millest kõneleb „avalik hääl“ Eestis 8

Teistelt kapitalistlikudelt maadelt:

5. Võitlus ühise väerinna eest Prantsusmaal 10
6. *Sm. M. M. Litvinovi* kõne 14

Nõukogude Liidust:

7. *N. Jürison.* — Nõukogude kirjanikkude esimene üleiluline kongress — üleilmalise tähtsusega sündmus 18
8. *P. Mesjätsev.* — Põllumajandus teisel viisaastakul 24
9. Kuu Nõukogude Liidus 28
10. NSV Liit jätkab võitlust rahu eest 31
11. *A. R.* — Valge Eesti elupäevad 32

KLASSIVÕITLUS

Nr. 10 (169)

O k t o o b e r

1934

OKTOOBRI 17. AASTAPÄEVAKS

2040

PE1490

N. K.

Seitseteistkümmend aastat proletariaadi diktatuuri

On sündmusi riikide ja rahvaste elus, mis kui ühte punkti kokku koondavad kõik nende olukorra ja arenemise sihtjoonte peapunktid, mis iseloomustavad nende riikide olukorda. On sündmusi, mis kui helgiheitja kiirtevihk valgustab teatud maa ühiskondliku korra sügavamaid iseloomujooni, valgustab neid paremini kui paksud raamatud.

Kõigil on veel meeles kurikuulus staviskiaad Prantsusmaal. Kas ei valgustanud see lugu ühel hoobil kogu kodanluse mädanust, seda jälki lagunevat laipa? Kas ei näidanud ta kui peo peal kodanlise korra kõdunemist? Või tuletame meelde sündmusi faschistliku Saksamaa elust (parema kirjanduse põletamine, 30. juuni tapmised jm). Need on sündmused, milles kui veetilgas peegeldub kapitalistliku korra lähenev hukkumine. Ja niisuguseid sündmusi leidub igas kapitalistlikus riigis. Ka Eestis.

Varsti pühitseb Nõukogude Liidu ja kogu ilma revolutsioonilik töörahvas oktoobri-revolutsiooni 17. aastapäeva. Seitseteistkümmend aastat on püsinud Nõukogude Liidus proletariaadi diktatuur. Ja just see seitsmeteistkümmes aasta tõi Nõukogude Liidu arenemises niisuguseid sündmusi, milles kokkukoondatult avalduvad kõik nõukogude korra iseloomulikud omadused, ta iseloomu põhijooned. Neis sündmustes ilmnevad selgelt kõik need määratu suured omaduslikud ja hulgalised edusammud, mida on saavutanud proletariaadi diktatuur oma seitseteistkümmene-aastase

elnea kestel, eriti esimese ja teise viisaastaku plaanide teostamisel.

Kõige kujukam selles suhtes on „Tsheljuskini“ lugu. „Tsheljuskini“ lugu on see helgiheitja kiirtevihk, mis ühel hoobil avab vaatleja ees uue, sotsialistliku ühiskonnakorra ehitamise hiiglasaavutused ja samal ajal endas sisaldab kõik nõukogude korra põhiiseloомуjooned üldse.

Organiseeritult ja ilma vähemagi paanikata, ilma segaduseta lahkus üle saja inimese laevalt, kui see kaugel Põhja Jäämeres jää survele hakkas põhja vajuma. Kohe loodi jääl terve asundus, korraldati elu, kõigist raskustest hoolimata, samuti organiseeritult, süstemaatlikult, nagu elab iga nõukogude organisatsioon, ükskõik kus. Keegi ei kaotanud minutikski pead. Kõik olid kindlalt veendunud oma pääsemises jääküüsis, sest — nende seljataga seisib ju kogu Nõukogude Liit. Kõige suurem kollektiivsus, üksmeel, vastastikune usaldus valitses tsheljuskini laste jäälaagris. Valitses kindel kord ja organisatsioon. Valitses kindel usaldus laagri juhtide ja ülemuse vastu. Kogu selle imestamisväärts kangelasliku laagri elu selgrooks oli kommunistliku partei rakuke. See oli see sement, mis oma eeskujuga ja juhtivusega (nagu see ainult enamlastele omane on) kogu laagri elanikkonna ühendas üheks teraskindlaks võitlejate rühmaks. See oli kõigepealt O. J. Schmidt, enamlastest professor, kelle juhtimisel elas ning tegutses tsheljuskini laste jäälaager.

Tsheljuskinlaste laager näitas kogu ilmale, missuguseid uusi inimesi on kasvanud proletariaadi diktatuur, missuguseid uusi omadusi on inimestes kasvanud nõukogude kord. See oli kujukas näide sellest, kuidas kommunistid töörahva eesotsas, ühes selle töörahvaga, ära võidavad kõik raskused, üle saavad igasugustest takistustest.

Seda esiteks.

Ja, teiseks, — tsheljuskinlaste päästmine. Siin avalduvad kõik need nõukogude inimeste ja nõukogude korra uued omadused veelgi selgemalt kui jäälaagri elus.

Kindla süsteemi järgi, organiseeritult valmistati ette päästeoperatsiooni. Kõige täiuslikumate tehniliste abinõude kokkukõlastatud tarvitamisega, ennenägemata visadusega, vaprusena, julgusega viidi päästetööd läbi. See oli kõigepealt sotsialistliku tehnika ja enamliku tööstiili võit. Kõigepealt tuleb siin esile tõsta nõukogude lendurid ja lennukid. Partei ja valitsus seadsid üles eesmärgi, ülesande: tarvis on ilmtingimata päästa hukkunud laeva inimesed. Päästa kõik ning kiiresti. Tuhendeid kilomeetreid lendasid lendurid läbi lumetormide, üle mägede, üle Siberi ääretute metsade, tundrate, lumiste jääväljade — ikka kindlalt ning kõrvalekaldumata rühkides eesmärgi poole. See nõudis hiiglasuurt vastupidavust ja oskust inimestelt, nõudis vastupidavust ka lennukitelt, moortoritelt.

Ning tagajärg ... Kogu ilm tunneb praegu Ljapidevski, Kamanini, Molokovi, Doronini, Slepnjevi, Levanevski ja Vodopjānovi nimesid. Neid vapraid lendureid, kes päästsid tsheljuskinlased.

Kuidas kahjurõõmutsesid „Tsheljuskini“ hukkumise puhul nõukogude vaenlased! Hirvitati, sest oldi kindel ka inimeste hukkumises. Niisuguseid kahjurõõmutsejaid ei puudunud Eestiski.

Kui valusalt löi neid „tsiviliseeritud“ mētslasi tsheljuskinlaste päästmine! See näitas, et Nõukogude Liidu proletariaat mitte üksnes ei oska ehitada kõige paremat ja täiuslikumat tehnikat, vaid et ta seda ka kõige paremini kasutada oskab. See näitab, et nõukogude inimesed ühegi raskuse ees tagasi ei kohku. See näitab seda üksmeelt, mis valitseb Nõukogude Liidu töörahva seas, seda lahutamatu, kindlat sidet, mis on töörahva hulkade ning juhtide vahel, mis on partei ning parteitute töörahvahulkade vahel. See on ennastalgava vaprus ja mehisuse eesküju, välja kasvanud proletariaadi diktatuuri pinnast.

Ja seda kõike niiõelda rahuaja tingimustes. Pole raske ette kujutada, et kõik need ja teised seesugused omadused veel kümne- ja sajakordselt kasvavad, kui Nõukogude Liidu töörahval tuleb sõjariistadega kaitsta oma sotsialistlikku isamaad töörahva vaenlaste kallaletungimiste vastu.

Nagu riigi sisemises elus, nii on ka ta rahvusvahelises poliitikas selle 17-nda aasta kestel olnud sündmusi, milles väga selgelt peegelduvad Nõukogude Liidu sotsialistliku ehitusetöö tulemused. Nõukogude Liit on oma olemasolu seitsmeteistkümnendaks aastapäevaks omandanud ilmapoliitikas niisuguse erikaalu, mis juba väga tuntavalt mõjutab kogu ilmapoliitikat. See on kõigepealt Nõukogude Liidu rahupoliitika, ta võitlus sõja vastu. Olgu see väevähendamise konverentsil, rahvusvaheliste lepingute sõlmimisel, Rahvasteliitu astumisel (eriti viimase sündmuse puhul), — igalpool paistab silma see, et Nõukogude Liit ilmapoliitikas ikka rohkem ja rohkem juhtivale seisukohale asub. Ilmapoliitikaski avalduvad ikka selgemini kaks joont — kapitalistlikkude riikide poliitilise tarkuse langus, allamäge minek, tihipeale umbkotti sattumine, ning Nõukogude Liidu poliitika, mis areneb tõusujoones, saab ikka tugevamaks ja paneb end järjesti rohkem maksma. Kaks maailma — kaks poliitikat. Nõukogude Liit on praegusel ajal peategur, mis takistab üleilmse verepulma lahtipuhkemist. Ning mõnigi kapitalistlik riik on tahes või tahtmata sunnitud sellega arvestama.

Nõukogude Liidu suure ilmapoliitilise erikaalu aluseks on ta majanduslik, poliitiline ja sõjaline tugevus, ta sotsialistlik jõud, ta poolehoid terve ilma töörahva hulkades. Ainult tugevatega rehkendab kapitalistlik poliitika. Ainult tugevad võidavad. Nõrgad jäävad jalgu, need tallatakse puruks. Ja sellepärast, et Nõukogude Liit tugevaks ning võimsaks on saanud, on kapitalistlikud riigid sunnitud temaga arvestama.

Need on, lühidalt, mõningad uued põhitööd, mis iseloomustavad Nõukogude Liidu sisemist ja välist olukorda tema seitsmeteistkümnendal sünnipäeval. Nad väljendavad neid ajalooliku tähtsusega muudatusi, mis Nõukogude Liidus viimastel aastatel on sündinud võidurikka sotsialistliku ehitustöö käigus. Need on sotsialismi omadused, sotsialistliku ühiskonna ja tema ehitajate omadused, mis lõpulikult otsustavad kahe maailma võitluse sotsialismi kasuks (Nõukogude Liidu kasuks) ja kapitalistliku ilma kahjuks.

Need määratusuured võidud sotsialistlikus ehitustöös, mis kindlustavad omalt poolt kogu rahvusvahelise proletaarse revolutsiooni võidu, olid võimalikud ainult sellepärast, et Nõukogude Liidu proletariaat ja kogu töörahvas käis ning käib kindlalt marksismi-leninismi õpetuse järgi, et kommunistlik partei sm. Staliniga eesotsas õieti juhtis ja juhib seda proletariaati ja neid töörahvahulki sotsialistlikus ehitustöös, et see partei silmapilgukski ei lasknud tüüri minna nende kätte, kes pro-

letariaadi diktatuuri tahtsid juhtida valerada-dele (Trotski jt), mis oleks talle toonud hukatuse. Eks näidanud selle suure kommunistliku partei kaljukindlat ühtsust ja tugevust kõige kujukamalt ta 17. kongress, mis ära peeti tänava aasta algul! Sotsialismi suured saavutused Nõukogude Liidus on Lenini-Stalini partei targa, enamliku poliitika viil.

Oktoobrirevolutsiooni seitsmeteistkümnendal aastapäeval vaatab Nõukogude Liidu töörahvas kindlamalt ja julgemalt kui ialgi varem tulevikule vastu.

J. R.

Kapitalistlik ilm oktoobrirevolutsiooni 17. aastapäeva eel

Kuna Nõukogude Liit, ja temaga terve ilma töörahvahulgad, proletaarse riigi suurte uute võitudega nii majanduse kui muudel aladel Suure Oktoobri 17-dale aastapäevale vastu läheb, ka sel lõppeval aastal sotsialistliku ehitustöö suurte saavutuste peale võib tagasi ja veel võidujulgemalt tulevikku vaadata, teeb üleilmne kodanlus asjatuid jõupingutusi neist raskustest väljapääsemiseks, kuhu kapitalismi kriis ta on vajutanud.

Seda kinnitab isegi lühike pilk kapitalistliku ilma majanduse arengule 1934. a. esimesel poolel, mis täielikult alla kriipsutab iseloomustust, mis sm. Stalin partei XVII kongressil üleilmse majandusliku kriisi praeguse arenemisjärgu kohta andis. Kapitalismi üldkriisi, kõikide sisemiste ja välimiste vastuolude äärmise teravnemine kõikidel kapitalistlikudel maadel avaldab kahtlemata suurt mõju maailma majanduse käigule. Kapitalismi iga vastuolu üksikult juba võib viibimata halvavat mõju avaldada kogu kapitalistliku majanduse olukorrale.

Kujukaks näiteks sel alal võib olla tooraine sisseveo piiramine Saksamaal, mis ühenduses valuuta raskustega tarvitusele võeti. Kriisi aastate vältel vähenesid nimelt Saksamaa riigipanga ja keskpankade kullatagavarad 624 miljonilt kuld-dollarilt (1930. a.) kuni 58 mln. kuld-dollarini (1933. a.).

See toorainete sisseveo piiramine saab kahtlemata rea tööstusealade tegevust halvama ning kogu Saksamaa tööstuse lagu-

nemist kiirendama, sest ametlike andmete järgi veetakse ligikaudu 45% kogu toorainest, mida Saksamaa tööstuses tarvitatakse, väljast sisse, üksikutel suurematel tööstusealadel veelgi rohkem; näiteks rauatööstuse alal — 86%, kiutööstuse alal — 77%, nahatööstuse alal — 57%, paberitööstuse alal — 50% jne.

Analoogiliseks nähteks võib olla ka tööstuse ja põllumajanduse saaduste hindade vahe suurenemine, mille esile kutsus põllumajanduse saaduste hindade nõrk tõus ja tunduv hindade tõus tööstusesaadustelt. Eriti silmatorkavalt tuli see ilmsiks Ühendriikides. Need vastuolud kutsuvad esile viimasel aastal nii mõnelgi tööstusealal saavutatud elavnemise languse — nagu seda viimaste päevade (oktoobri algul) teated kinnitavadki.

Sellele aitab kaasa ka tööpalkade madal tasapind, määratusuur töötaolek ja elukalliduse tõus kõikidel kapitalistlikudel maadel, mille mõjul laialiste töötavate hulkade ostujõu tase on kohutavalt langenud.

Majandusliku olukorra edaspidiseks halvenemiseks mõjub kaasa ka tunduv viljakaldus, mis miljonistele talurahva hulkadele mitmelgi maal suuri raskusi toob ja nende ostuvõimet vähendab.

Üksikute majandusealade järgi võib ära märkida järgmisi nihkumisi.

Tööstuse alal

oli 1934. a. esimesel poolel toodangu juurdekasv metallurgia ja teistel aladel,

mis kõige enam seotud sõjatellimistega. Niisuguseks tööstusealaks on, näiteks, terasetööstus.

Ühendriikides saadi 1929. a. kõrgeseisu päevil keskmiselt kuus 4,6 mln tonni terast, 1932. a. madalseisu kuudel 1,1 mln tonni, 1933. a. 1,9 mln tonni. 1933. a. oli terasetööstuse kõige kõrgem punkt jaanuaris, mil saadi 3,2 mln tonni, ja 1934. a. — mais, mil saadi 3,5 mln tonni terast.

Saksamaal olid samade aastate arvud vastavalt 1,4 mln tonni 1929. a., 0,5 mln tonni 1932. a., 0,6 mln tonni 1933. a., kuna kõige kõrgem punkt oli detsembris 1933. a. — 0,7 mln tonni ja 1934. a. juuniks — 1,0 mln tonni.

Inglismaal on need arvud vastavalt 0,8, 0,4, 0,6, 0,7 ja 0,8 mln tonni kuus.

Prantsusmaal — 0,8, 0,4, 0,5, 0,6, ja 0,5 mln tonni kuus.

Jaapanis — 0,19, 0,20, 0,25, 0,30 ja 0,31 mln tonni kuus.

Kõigist neist andmetest selgub, esiteks, et mitte kõikidel maadel ei mänginud sõjalised tellimised terasetööstuse toodangu kasvumises ühesugust osa: Jaapanis ja Saksamaal on sel teguril eriti suur tähtsus, Inglismaal ja Ühendriikides veidi väiksem; teiseks, vaatamata terasetööstuse toodangu tõusule viimasel aastal seisab ta siiski 1934. a. esimesel poolel (välja arvatud Jaapan) veel õige kaugel 1929. a. kõrgeseisust. Eriti iseloomulik on aga see tõsiasi, et 1934. a. teise veerandi lõpul tuli ilmsiks juba real maadel teatav kalduvus toodangu langemisele, kus toodang langes 1933. a. kõrgeseisust madalamale.

Peaaegu samasugust pilti näeme ka malmitoodangu alal.

Ühendriikides oli 1929. a. kõrgeseisu ajal malmitoodang keskmiselt kuus 3,96 mln tonni, 1932. a. madalseisu ajal aga 0,53 mln tonni, 1933. a. kõrgeseisu ajal — 1,28 ja 1934. a. kõrgeseisu kuul — 1,96 mln tonni.

Inglismaal oli malmitoodang vastavalt 0,70 mln tonni, 0,26, 0,35, 0,53, 0,52 mln tonni kuus.

Saksamaal — 1,27, 0,26, 0,42, 0,73, 0,71 mln tonni kuus.

Prantsusmaal 0,90, 0,44, 0,55, 0,52 ja 0,50 mln tonni kuus.

Kui võtta aga kogu kapitalistliku ilma tööstuse toodang tervelt, siis tõusis see 1934. a. kõrgeseisule märtsis, mil toodangu indeks oli 82,2% (kui 1928. a. võtta = 100; 1933. a. juulis oli indeks 86,4). Siit peale näitab ta aga langemist, mis kogu 1934. a. teise poole näib edasi kestvat. Muidugi

ei lähe toodangu liikumine ühtlaselt. Kui Ühendriikides ja Prantsusmaal 1934. a. esimesel poolel 1933. a. kõrgeseisu ei saavutatud, ületati see Saksamaal ja Inglismaal. Eriti on tarvis aga märkida toodangu süstemaatlikku langust Prantsusmaal, kus 1934. a. esimesel poolel mitte ainult korda ei läinud 1933. a. taset (85%) saavutada (1928. a. = 100), vaid kus toodang isegi langes kuni 79,5%.

Kõigest ülaltoodust on näha, et üleminek iseliiki depressioonile edeneb ebaühtlaselt. See ebaühtlane edenemine tuleb ilmsiks ka

väliskaubanduse alal.

Peaaegu kõigis kapitalistlikkudes riikides, eriti aga Saksamaal, leidis maad väliskaubanduse läbikäigu suur langus. Kui võtta 1929. a. = 100, siis oli jaanuaris 1933. a. väliskaubanduse indeks 34,8% 1929. a. tasemest, 1934. a. jaanuaris aga 34,2, mais 33,2%, seega ainult üks kolmandik 1929. a. kõrgeseisust. See väliskaubanduse langus on terava majandusekriisi ja majandusesõja tagajärg rahvusvahelistel kaubaturgudel. Saksamaa ostude vähendamine toorainete alal kutsub paratamata esile teiste maade väljaveo vähenemise. Piskine Eestigi tunneb seda juba õige teraval kujul või väljaveo alal. Arusaadav, et teatav väljaveo tõus hulgal maadel 1934. a. esimesel poolel ei suuda niisugustes tingimustes saavutatud tasemel püsida, vaid peab 1934. a. teisel poolel kahtlemata alla minema. Üksikutes riikides nägime vähenemist juba 1934. a. esimesel poolel. Näiteks vähenes väljavedu õige tuntavalt Saksamaal 1933. a. jaanuaris veeti seal välja kaupsid 390 mln marga eest, 1934. a. jaanuaris 350 mln, juunis aga ainult 339 mln marga eest.

Samasugust pilti näeme ka Itaalias ja Hiinas.

Hindade alal

on eriti iseloomustavaks nähteks 1934. a. esimese poole majanduse elus ka see asjaolu, et laienes tuntavalt vahe tähtsamate põllumajanduse-saaduste ja tööstusesaaduste hindade vahel. Nii näitavad langust nisu hinnad, mis on praegu madalamad kui aasta tagasi. Puuvilla hinnad, mis veebruaris olid kõrgeseisus, langevad süstemaatlikult ning on ainult veidi kõrgemal 1933. a. suvekuude hindadest. Samal ajal aga tõusid üsna tuntavalt tööstusesaaduste hinnad, eriti mustade ja vär-

villiste metallide pealt. See tõsiasi kõneleb eriti selgelt sõjatellimiste mõjust metallisaaduste hindadele. 1934. a. juulis langesid hinnad terve rea põllumajandussaaduste pealt, mis talurahva hulkade olukorda tuntavalt halvendab.

Tööpuuduse alal

võis 1934. a. esimesel poolel paljudel maadel tööpuuduse vähenemist tähele panna, kuna aga mõnel maal, näiteks Prantsusmaal, Poolas jt, töötute arvu kasvamine isegi ametliku statistika järgi edasi kestis. Üksikute määde järgi võttes liikus töötute arv ametliku statistika järgi järgmiselt:

Ühendriikides oli 1929. a. 3,94 mln töötut; kriisiaastatel kasvas töötute arv ning tõusis 1932. a. kuni 11,48 mln, 1933. a. kuni 11,9 mln; 1934. a. esimesel poolel võib töötute arvu teatavat langemist tähele panna; märtsis 10,84 mln, mais 10,24 mln töötut.

Samasugust pilti näeme ka Inglismaal ja mitmel teisel maal.

Kokkuvõttes võib märkida, et 1934. a. kestel tööpuudus üldiselt kõrgemal tasemel liigub kui 1933. a. Ühes tööpuuduse kasvamisega ja elukalliduse tõusuga on aga laialiste töötavate hulkade olukord järsult halvenenud. Kõige selle tagajärjel võis 1934. a. esimesel poolel tähele panna tervet rida suuri streikisid tööpalkade tõstmise ja tööolude parandamise eest, millest suur osa lõppes tööliste võiduga. Need streigid arenesid hulgalisteks väljastumisteks kogu kurnamiskorra vastu, sest kodanlus asus oma kurnamise süsteemi kaitsmisele kõigi tema käes olevate surveabinõudega, politsei, sõjaväe jne jõududega, et streigiliikumist maha suruda. Oli rida kokkupõrkeid tööliste ja politsei ning sõjaväe vahel, mis paiguti viis hulgalistele uulitsavõitlustele ning barrikaadivõitluseni, tõendades sellega, et tööliklass oma võitlustes palgavõitluselt edasi, kõrgemale areneb — võitlusele võimu pärast töö ja kapitali vahel, võitlusele nõukogudevõimu maksmapanemise eest.

VALGEST EESTIST

JOH. REESEN

Pätsi valitsuse maa- ja talurahva-programm¹

3. Pätsi valitsuse „maksureformid“ ja talurahvas

Maksud on kapitalistliku riigi olemise majanduslikuks aluseks. Eestis neelavad iga aasta kümneid miljoneid töörahva raha ja on võrdlemisi kõrgemad, kui paljudes teistes kodanlikes riikides, sest väikeriigis on parasiitliku riigiaparaadi, omavalitsuste, sõjaväe ja politsei, kaitseliidu ja nuhkide ülespidamise kulud harilikult võrdlemisi palju suuremad kui suurriikides.

Eesti rahvamajanduslik sissetulek oli 1928—1930. a. 482 miljoni krooni. Sama ajajärgu riigi, omavalitsuste ja linnade tulud võtsid 110,6 mln krooni ehk 20,5% kogu rahvamajanduslikust sissetulekust, seal hulgas riigieelarve üksi — 89,2 mln krooni ehk 18,5% kogu rahvamajanduslikust tulust. Kuna Am. Ühendriikides riigi-

eelarve samal ajal 5% rahvamajanduslikust tulust, Saksamaal — 11%, Prantsusmaal — 19% ja Inglismaal — 21% nõudis. Kuid kõik need riigid on vanad ja rikkad riigid, kus maksustamise protsent selle tõttu nii rõhuv ei tundu (inglise tööliste sissetulek, näit., on 2½ korda kõrgem eesti omast). Nagu kõigil kapitalistlikudel maadel, nii on ka Eestis maksukoorem kriisi aastatel õige tuntavalt kasvanud, sest põllumajanduse sissetulek vähenes 1932. a., kodanluse väga tagasihoidlikkude kokkuvõtete põhjal, 50%, võrd, suurtööstuse ja kesktööstuse tööliste palgafond — 31,2% võrd, põllutööliste palgafond — 50% võrd ja teenijate palgafond — 23% võrd, keskmiselt kõigi palgaliste palgafond — 29% võrd. Maksud pole aga kriisi aastatel peaaegu sugugi vähenenud. Tõsi küll, riigi sissetulekud on vähenenud kriisi aastatel

¹ Vt. „Klassivõitl.“, nr. 7—8 k. a.

üldiselt ühe kolmandiku võrd, kuid seda peamiselt kaubandusliku läbikäigu, tollide, aktsiisi jne vähenemise tagajärjel. Tähtsamad otsemaksud on aga püsinud kõik endisel tasemel. Rida kaudseid makse (aktsiis, tollid) on tuntavalt tõusnudki. Kõige selle tagajärjel on maksukoorem väljakannatamata raskeks muutunud nii linna, kui ka maa tööraha hulkadele.

Pätsi-Laidoneri fashistliku diktatuuri valitsus, arvestades seda laialiste tööraha-hulkade rasket maksukoormat, teeb nüüd uhke käeliigutuse tööraha maksukoorma „kergendamise“ sihis. See on aga petlik lubadus, millel kuigi suurt reaalselt tähtsust pole. Pätsi-Laidoneri fashistlikul valitsusel on tarvis seda demagoogilikku lubadust suure kella külge riputada selleks, et maa ja linna tööraha hulkasid veel kord nute lubadustega petta, neid n.n. „maksureformide“ abil oma poole tõmmata ja äraootavale seisukohale meelitada, et aega võita fashistliku diktatuuri kindlustamiseks.

Milles seisab siis Pätsi-Laidoneri fashistliku diktatuuri „maksureformide“ sisu, mida nad annavad talurahvale, ja kelle huvides neid teostatakse?

Pätsi-Laidoneri fashistliku diktatuuri valitsuse maksureformid langevad kahte ossa: n.n. „väiksed“ reformid, mis juba teostamisel, ja „suured“ reformid, mida kavatsetavat aasta lõpul teostada.

Esimest liiki maksureformid taotlevat, nagu majanduseministri seletusest kuuleme, „maksude õigemateks ja kergemalt laekuivateks muutmise“ ülesannet ning puudutavad ainult otsekohesteid makse. *Kaudseid makse* aga, mis moodustavad ilma piiritusemonopolita ja riigi ettevõtete tuludeta 52,7% kogu riigi sissetulekutest, nendega ühes aga üle 80%, see *maksureform ei puuduta*. See kõneleb iseenesest juba, et need „väiksed maksureformid“ tõepoolest väga väiksel määral tööraha, kui laialiste tarvitajatehulkade üldist ja kõige rängemat, kaudsete maksude koormat sugugi ei kergenda.

Kuidas on aga lugu otsekoheste maksudega? Siin puudutab reform tulu-, äri-, ja kapitalide maksu, päranduse-, kinnituse-, aktsiaseltside ja osaühingute maksu, intresside maksustuse, rahakapitali tulude, maitseainete maksu jne ümberkorraldamist.

Tähtsamaks muudatuseks maksude reformi alal olevat tulumaksude reform; alates 1934. a. vabastatakse nimelt tulumaksust kõik kodanikud, kelle maksumma alla 5 krooni on. Sellise maksumaksjaid oli 1929. a. 28.479 inimest ehk

27,3% tulumaksu maksjate üldarvust. Kriisi ajal vähenes aga tuntavalt selle maksumääri maksjate üldarv, töötaolu, tulu üldise vähenemise jne tagajärjel. Kõmuliselt ülespuhutud 25.000 kodaniku asemel, nagu ajalehtis pasundati, vabaneb sellega, nagu „Kaja“ teatab (20/VII — 1934), tulumaksust kõigest 11.300 isikut, kelle tulumaksu summa ainult paar-kolmkümmend tuhat krooni välja teeb.

Suurem osa sellest summast langeb maa tööraha kehvadele kihtidele. Kuid küla kehvikute, samuti ka linna tööraha, seisukorda parandab ja kergendab see õige vähe, sest kriisi tagajärjel, palgatööliste palgafondi langemise tagajärjel, iseäranis aga kroonikursi langetamise tagajärjel on see 5-krooniline kergendus kümne-, kui mitte sajakordselt maatöörahvalt välja pigistatud. Pätsi valitsuse demagoogilik käeliigutus ei tee mingil määral seda heaks, mida kurnajate valitsused varem, eriti kriisiaastatel, töörahvast on välja imenud. Ja seegi tulumaksu kaotamine ei sündinud mitte töötavate hulkade kehvade kihtide seisukorra parandamiseks, vaid sellepärast, et nende sendiliste summakeste sissenõudmine rohkem maksuma läks, kui nende laekumine riigikassale andis.

See on tulumaksu reformi üks külge. Kuid tal on ka veel teine külge, millest kodanlus vähem armastab rääkida. See on *jõukate* kodanliste kihtide *tulumaksu kergendamine*. Kui suured need kingid kodanluse jõukatele kihtidele on, selle kohta kodanlus arvusid ei too. Kuid kahtlemata tuleb siin rehkendada mitte kümnete tuhandete, vaid miljonite kroonidega, olgugi, et jõukate kihtide tulud varemgi õige nõrgalt maksustatud olid, kuna maksusüsteem Eestis kaudsete maksude alusele rajaneb, kus maksuraskus tarvitajate, s.o. laialiste linna- ja maa-tööraha kihtide õlgadele langeb.

Tulumaksu reformi teine külge seisab nimelt selles, et ta vähendab suurte tuludega kapitalistide tulumaksu ülemmäära 25% -lt kuni 20% -ni, ettevõtete tulumaksu ja ärimaksu ülemmäära — 35% -lt 20% -ni. Tulumaksust vabastati ka intressid, mis väliskapitalile suuri kergendusi annab. Sedasama õigustab Pätsi valitsuse majanduseminister sellega, et väliskapitali intressidest 40% maksudeks läinud, mis väliskapitali juurdevoolu Eestisse takistanud.

Kuid jõukate kihtide toetamine ei piirdu mitte ainult tulumaksuga. Siia kuuluvad ka kingid, mida kurnajatele jagati ärimaksu ümberkorraldamisega, maksualuse

puhtakasu normi alandamisega, millest jällegi lõviosa langeb suuräridele ja suurspekulantidele. Samasugune lugu on ka kapitalimaksuga aktsiaseltsidelt, mille maksumäär aalandati 10%-lt 0,4%-ni jne.

Kuid seegi pole veel kõik. Suureulatusliku tähtsusega on veel erimaksu ehk n.n. kriisimaksu muutmine selles mõttes, et see erimaks linnades alla 25 krooni, ja väljaspool linnu alla 20 krooni — ära kaotatakse.

Selle maksureformi teostamisel selgus, kirjutavad kodanlised ajalehed, et põllupidajate kriisimaksu summad rõhuvas enamuses ei ületagi 20 krooni, mispärast „puhtehnilistel kaalutlustel“ olevat loobutud kriisimaksu sissenõudmisest põllupidajatelt. See sündis tõelikult sellepärast, et kriisimaks peamiselt jõukama hallparunliku talupoja õlgadel lasus — vastandina, näit., tulumaksule, mille summad alla 20 krooni peamiselt kehvematele ja kesktalupoegadele langevad.

On selge, et Pätsi-Laidoneri fashistliku valitsuse maksureformid jõuka talurahva, mõisnikkude ja linna suurkodanluse huvides on teostatud. Kõik need „väikse maksureformid“, mis ka kehvi töörahvakihte puudutavad, on vaid selleks ette võetud, et nende näiliste „reformide“ abil töötavaid kihtisid nii linnas kui maal petta, neid oma poole võita, et oma vägivald-diktatuuri kindlustada.

Kodanlised ajalehed igatahes püüavad asja teistsuguses valguses paista lasta. „Päevaleht“ kirjutab, et — „majanduseministeeriumi kava põhimõtteks on *kergendada väiksemehe maksukoormatust* („Päevalehe“ sõrendus — J. R.), lõpetada tarvitaja maksustamine, mis pärit on kroonihoidmise ajajärgust“ jne¹⁾.

Päevaleht teeb siin käegakatsutavalt kõige jõhkramat fashistlikku demagoogiat „väikse mehe“ õngepüüdmiseks, nagu see kõige eelpooltoodu varal küllalt selge on. „Päevaleht“ isegi on sunnitud teises kohas tunnistama, et „riigikogus valitsenud jõudude vahekorjade tõttu on meil *maksuobjektid järjekindlalt vähenenud*. Põllumajandus on peaaegu *otsemaksude süsteemist välja lülitatud*. Ja veel enamgi: põllumajandusele tõusevad järjekindlalt veel juurdemaksud teiste kihtide... arvel“²⁾.

„Päevalehel“ on selles õigus, et Pätsi-Laidoneri fashistliku valitsuse agraarpolii-

tika on vaid jõukate talupoegade, hallparunite ja mõisnikkude toetamise poliitika, sest kõik need juurdemaksud — rukki- ja nisumonopoli, või, peekoni, munade jne väljaveo preemiate näol ning teised rahalised toetused on läinud ja lähevad nimelt jõuka talurahva, hallparunite ja mõisnikkude taskusse, sest kaugelt suurem osa turule minevast võist, peekonist ja munadest tuleb neilt majapidamistelt. Riik ostis kõrgendatud hinnaga rukist, näiteks, ainult neilt taludelt, kellel suured ülejäägid olid. Tänavu ostetakse koguni eestkätt nendelt, kel rohkem palgatud tööjõudu, s. o. kulalik-hallparunlikelt majapidamistelt. Arusaadavalt sünnib see kõik maa- ning linna-tööraha arvel, sest nisu ja rukki hulgaline ülesostmine riigi poolt tõstab rukki ja nisu hinda siseturul, tõstab leiva hinda ja annab spekulantidele ning hallparunitele suuri sissetulekuid. Hallparunite ja jõuka talurahva majapidamistest tuleb ka suurem osa turule minevast võist, peekonist ning munade toodangust, millede juurdemaks sünnib samuti laialiste töötavate maksu-maksjate kihtide arvel. Nii on siis maksupoliitika, kui ka preemiate süsteem, juhitud maa hallparunite toetamisele.

Et Pätsi-Laidoneri fashistliku diktatuuri valitsus ei hoolitse väikse mehe maksukoormatuse kergendamise eest, seda tõendab ka ebaõiglane isikumaks Eestis. See on Eesti valdades kõige laialdasemalt levinud maks. Seda maksu maksavad valdades üldise reegli järgi kõik täisealised mehed ja naised 20—60 aastani, mehed kuni 9 krooni ja naised kuni 6 krooni aastas. See isikumaks on valdade üks põhimaksudest. Seda tõendavad valdade tegelikud kulud. 1930/31. a. moodustas isikumaks valdade üldisest eelarvest (3984 tuhandest kroonist) 2268 tuh. krooni ehk 56,7%, kinnisvara maks aga ainult 438 tuh. krooni ehk 10,5%, tulumaks — 257 tuh. krooni ehk 6,4%. Isikumaks ehk pearaha on ligikaudu ühesuurune põllutöölisel, kehvikul, keskmikul kui ka hallparunil. Kuna põllutöölised, kehvikud ja keskmikud maaelanikkude seas rõhuvas enamuses on, siis lasub vallamaksude põhiraskus nende õlgadel, kuigi nende majanduslik erikaal kulaku ja jõuka talurahva omast märksa madalam on.

„Päevaleht“ kirjutab omal ajal — maa-kehvikutele silmi tehes —, et „isikumaks on oma aja ära elanud ja peab kaduma“. Pätsi-Laidoneri ihuleht „Kaja“ astus kohe selle vastu ägedalt välja ja kirjutab, et „isikumaksu ei saa kaotada“, sest „peaks olema selge, et põllumajandus ei

¹⁾ „Päevaleht“, „Väike maksureform teoksil“, nr. 52 — 1934. a.

²⁾ „Päevaleht“, „Maksuseaduse muudatusi“, 17. V. 1934. a., nr. 134.

suuda suuremat maksukoormat kanda, kui tal lasub“ („Kaja“, 22. V. 1934. a.).

Niisugune on Pätsi valitsuse maksu-programm külakehvikute ja jõuka talu-rahva suhtes. On selge, et fashistlik kodanlus püüab maksu raskust ikka rohkem töörahva kaela veeretada, kaitstes kõigi abinõudega jõukate, varandusega kihtide huviseid, vähendades nende maksukoormat.

Töörahval tuleb sellest oma järeldused teha. Maksude ümberkorraldamine tuleb maatöörahvale õiglasele alusele seada. Selleks on tarvis võitlust alata põllutööliste ja külakehvikute vabastamise eest kõikidest maksudest ning kesktalurahva maksukoorma kergendamise eest.

(Järgneb.)

H. P.

Millest kõneleb „avalik hääl“ Eestis...

Möödunud september oli Eestis rikkalikult *poliitiline* kuu, milleks eriliselt põhjust andis sõjaseaduse pikendamine aastaks (12. septembrist arvates) ja kuu lõpul riigikogu kokkukutsumine ligi pooleaastase vaheaja järele — ja nende sündmuste eel ning nendega kaasaskäivad teadaanded valitsuse poolt. Need teadaanded ja sammud valitsuselt, mis, näiteks, isegi riigikogule ette kirjutatsid, et ta suu peab pidama, ning valitsus temaga üldse kui võimuga ei rehkenda, — need sundisid ajakirjandust elavalt küsimust arutama... ei, nämmutama: mis siis nüüd Eestis õieti on, kas diktatuur, või demokraatia? Nämmutama sellepärast, et diktatuuri olemasolek kõigile selge oli ja on, ainult selle avaliku tunnustamisega läksid teed lahku. „Vana demokraat“ Jaan Tõnisson tegi „Postimehes“ õige kõva mõnu „demokraatia kaitseks“ — just nagu poleks tema ise see olnud, kes möödunud aastal sõjaseadusega valitses!

„Rahvaesindus on meil praegusel ajal — kirjutab J. T. „Postimehes“ — igatahes sattunud kaalutu suuruse — quantité négligeeable — järjele, kellega ei tarvitseta meie riiklikus elus tõsiselt arvestadagi. Kui tahetakse, võidakse temaga ümber käia õige hoolimatult, ilma et avalikkuses palju keegi tema kaitseks suudki kulutaks.“

„Vana demokraadi“ hinnang osutus pea täpselt õigeks: nädalapäevad hiljem kihutati riigikogu diktaator Pätsi ukaasiga laiali, ja tõepoolest „koergi ei haurkunud järele“, või kui suu lahti tehtigi, siis oli see hambutu näuksumine, mis Pätsi diktatuurivalit-

sust ei takistanud otsust tegemast, et seda „rahvaesindust“ üldse enam pole tarvis kokku kutsuda.

Tõnisson igatahes „kulutas suud“ mehe moodi:

„Kui tahetakse *võitlust*, siis ei kohku meie sellest tagasi ka sel korral, kui vastase positsioon on juhuslikult eriti soodustatud“... „Katsutakse aga meid vaikima sundida ähvarduste ja heidutamistega, siis eksitakse.“

Tõnisson hurjutas teisigi:

„Kui vaadelda aravereliselt meie rahva saatust ja arenemiskäiku, siis võib paista, nagu oleks tegemist abitu linnupojakesega“, kes diktatuuri ees ainult hädaldada oskab. Kuid Tõnisson isegi tunneb, et asi nigel on:

„Kel vabadus on tarvilik kui õhk hingamiseks, alles see tunneb, mis on Eesti kaotanud nüüd rahvahääletuse tulemustega“ (s.o. fashistliku põhiseaduse vastuvõtmisega — toim.).

Kuid Tõnissoni „suukulutamine“ jäigi suukulutamiseks. Eesti kodanlus — ja sedamööda tema ajakirjandus — ei saanud ega saa teisiti, kui peab fashistlikule diktatuurile oma õnnistuse andma, ja kui ta nägeleb, siis ainult sellepärast, et mitte kõik kodanluse kihid diktatuuri rõõvsaa-gist rahuldavat osa ei saa. Suurkapitalistide „Päevaleht“, näiteks, ujub õige muga-valt Pätsi diktatuuri vees:

„Kaitseseisukorra (s.o. sõjaseaduse — toim.) teine ajajärk aga tuleb seepärast sügavamale haarav ja ka pinevam, kuna

valitsusel siin ees seisavad reformid, mil võib olla õige suur tähendus..."

Otse tallalakkuv diktatuuri ees on sots-faschistide häälekandja seisukoht:

"Rahvaesindusel... peaks ometi õigus olema kaasa kõnelda vähemalt nende seaduste maksmapanekul, mil on põhjapanev tähendus ja mis peavad maksma jääma pikemaks ajaks... Kas siis tõesti „Võitluse“ (vabside suletud häälekandja — toim.) mentaliteet oli nii elujõuline ja tugev, et see nüüd vägisi püüab imbuda põllumeeste hinge, küsimata sellest, et põllumeeste massid ja samuti nende juhid peaksid kaugel olema faschistlikust ideoloogiast."

"Rahva Sõna" jahmerdab nagu „võõras Jeruusalemmas“, kes ei suuda faschistlikku ideoloogiat ja faschistlikku diktatuuri sellepärast näha, et ta oma nina selle diktatuuri verise saapa ees liig sügavale mulla sisse on toppinud. Polnud ju juhuslik nähe, et laialiaetud riigikogus õieti ainult sotside partei oma suures enamuses faschistlikke hallparuneid ja pangahärrade valitsust toetas. Kuidas julgekski sots-faschistide häälekandja diktatuuri, mida ta töörahvale soovitab, avalikult diktatuuriks nimetada! Kes jookseks siis veel tema järel.

*

Poliitiliste küsimuste kõrval jäi vähe aega ja ruumi muudele küsimustele. Majanduse rindel pahandab „Päevaleht“, et Eesti rahandusepoliitika juhtidel oma seisukohti ei ole, vaid et nad — saksa majandusepoliitika lõja otsas tammuvad:

"Kui jälgida rahanduspoliitilisi küsimusi käsitavaid artikleid nii „Vaba Maas“, kui „Kajas“, siis mõlemas mainitud lehes püüti hoida ühist liini saksa ajalehtede seisukoha võtmisega... Ka Eesti panga juhtkond ei näinud olevat päris vaba saksa rahanduspoliitika mõjust."

"Kuid säärane orientatsiooni võtmine ja oma rahanduspoliitiliste alusjoonte kindlaksmääramine, nagu see meil senini suurt osalt sündinud saksa ajakirjanduses fikseeritud seisukohtade omakstunnistamisel — on väär ja otseselt kahjulik."

"Postimees" hurjutab hallparunite saamahuu lõpmatust:

"Tähendab — konjunktuur põllumajanduslikkudele maadele mitte halb. Kui siinjuures ka meie rekordsaak meid ei aita, siis ei ta, mis üldse aitab. Kõik venised juurdemaksud, kaasa arvatud ka võipremia, mis on riigikassale üks raskemaid aadrilaskmisi, tahaksid nagu tõendada, et

need enam isu äratavad, kui aitavad maad rahustada."

Ja leht lisab juurde vana ütluse: „Väsi andja, ei väsi võtja."

Muidugi, millal kurnajad ja rõõvikud oma saaki ahmides ilal on väsinud!

*

Neid aga, kellelt selleks aina võetakse, et hallparunitele ja teistele kapitalistidele vaid anda, neid trööstitakse sellega, et riiklik propagandavalitsus asutati, oma „Goebbels“ ametisse pandi, kes sellega algust tegi, et — nimesid eestistama hakkas! Et

"tuleks hakata panema senisest rohkem rõhku *omakultuuri* levitamisele ning igale eestlasele olgu pühaks kohuseks võtta kähku eesti nimi".

Pätsi diktatuur ahviv ka sellel alal truiit Hitleri kaagivalitsust järele. Ja ajakirjandus oskab ainult soovida, et „hulgad ootavad eeskujuga ülevallalt poolt“.

"Eestlus vajab uuestisündimist ja selgroo sirgeksajamist, kuid see on saavutatav ikkagi ainult siis, kui selleks annavad eeskujuga kõigepealt need, kes paistavad üle massi peade kogu rahvale oma eeskujuga ja positsiooniga silma" („Pvlt“).

Ainult — kas see härradele diktaatoritele liig kardetavaks ei lähe, kui, näiteks, tööliste kätte võtavad ja oma seljad tõesti sirgeks ajavad? Hispaanias, näiteks, võidsevad diktaatorid tänapäev õige tuntavalt selle sirgeksajamise ees, ja Hitlerilgi pole meelegaolu mugav...

*

Kunstihoone avamise ja sellega ühtaegu toimepandud kunstinäituse puhul pillati mõni juhtiv sõnake ka kunsti küsimustele. Kuid rõõmustavat oli siingi väga vähe. Nii hindab kunstinäitust „Päevaleht“:

"Tundub, et praegust näitust ei pea ülevall maalingud, mida on esmakordselt nii suur arv, vaid meie oludes hiilgav... näituseruum. See värskus, mis esimest korda puhkes esile võimsalt 1928. a. üldnäitusel... on nüüd täiesti kadunud. Värske ja erksa otsimisvaimu asemele on astunud mingi väsinud vanamehelikkus, mingi halltardumus..."

Jaa, kust sa seda värskust võtad, kui ühiskonna enese arengus valitseb vaid diktatuuri verine vägivall ja „pea suu“ poliitika?! Sinna juurde tuleb kodanluse kunsti üldine verevaesus, mis seletatav sellega, et ta hulkadest täiesti on võõrdu-

nud, et hulgas kunstnikku ja kunsti ei mõista, nagu kunstnikud hulkadest muud teada ei taha, kui et nad kunstitöid ostma ja kunstnikke üleval pidama peaksid. „Vaba Maa“ kirjutab selle kohta:

„On vaja, hädasti vaja vahetalitust kunstinaütuse ja publiku vahel... Kui kurdetakse, et publik ei vii omale kodu maale, kas

pole selle põhjuseks lihtsalt see, et mida ta ei mõista, seda ta omale ka ei muretse.“

Sinnamaani on siis viinud kunsti see „kunst kunsti pärast“ seisukoht, mida Noor-Eesti omal ajal kunstiloomingu lipukirjaks seadis ja mis nüüd valmis vilja kannab — sellega, et kunstitöid kellegile tarvis pole...

TEISTELT KAPITALISTLIKKUDELT MAADELT

Võitlus ühise väerinna eest Prantsusmaal

Prantsuse kommunistliku partei järjekindel võitlus ühise väerinna ja proletariaadi ühiste väljaastumiste eest andis hiljuti esimese tuntava poliitilise tagajärje: 27. juulil kirjutati Prantsuse kommunistliku partei keskkomitee ja sotsialistliku partei alalise juhatuse vahel alla kokkulepe ühise võitluse kohta fashismi, sõja ja erakorraliste seaduste vastu.

See kokkulepe pole mitte sõrmest välja imetud: selle kokkuleppe sõlmimise eel käis prantsuse kommunistide kaheaastane visa võitlus võimsa fashismi- ja sõjavastase liikumise loomiseks. Sots. partei juhtivate asutuste keelu peale vaatamata võtsid sellest liikumisest osa kümned tuhandad sotsialistlikud töölised, sajad kohalikud organisatsioonid ja terved sotsialistide föderatsioonid. Kokkuleppe sõlmimise eel käis ka proletariaadi ühine võimas fashismivastane väljaastumine veebruaripäevadel, mil kommunistliku partei kutse peale vastas üle miljoni töölise, seal hulgas sajad tuhandad sotsialistid, kes vastuseks fashistlikule mässukatsesele 6. veebruaril fashismivastaseid uulitsameeleavaldusi organiseerisid. Seda kokkulepet valmistas ette ka prantsuse tööliklassi võimas ühine väljaastumine fashismi vastu üldstreigi kujul 12. veebruaril, millest võttis osa üle 4 mln töölise.

Üldise kokkuleppe sõlmimisele aitas kaasa ka ühiste väljaastumiste kokkulepe Pariisi ringkonna kommunistlike organisatsioonide ja Seine ning Seine-Oise sotsialistliku föderatsiooni vahel, samuti ka edukad ühised väljaastumised fashismi ja erakorraliste seaduste vastu. Need kokkulepped ja ühised väljaastumised andsid

konkreetseid tagajärge, mis mõju avaldasid kümnete tuhandete Pariisi tööliste ja teenijate ainelisele seisukorrale.

Seepärast võib ilma suurendamiseta öelda, et ühise väerinna edu Prantsusmaal pole komparteil mitte väikese tähtsusega, kes praktiliselt juhtis miljonite Prantsusmaa kommunistlike, sotsialistlike ja parteitute tööliste liikumist ühtsuse eest.

Sõlmitud kokkuleppe järgi „kohustuvad kommunistlik ja sotsialistlik partei kogu riigis ühiselt hoogtööd organiseerima ja teda läbi viima, kasutades kõiki nende käsutuses olevaid vahendeid (organisatsioonid, ajakirjandus, partei aktiiv, valitud isikud jne). Hoogtöö eesmärgiks on mobiliseerida kogu töötavat elanikkonda: a) fashistlike organisatsioonide vastu, neilt relvade äravõtmiseks ja nende laialiajamiseks; b) demokraatlike vabaduste kaitseks, valimisõiguse proportsionaalse süsteemi eest, parlamendi laialisaatmise eest; c) sõja ettevalmistamise vastu; d) erakorraliste seaduste vastu; e) fashistliku terrori vastu Saksamaal ja Austrias, Thälmanni, Karl Seitz'i ja kõigi vangispeetavate fashismivastaste vabastamise eest.“

Kokkulepe näeb ette selle hoogtöö läbi viimist miitingute, uulitsameeleavalduste ja fashismivastaste kontrameeleavalduste teel. Samasugune tegevuseviis märgitakse ära kokkuleppivate poolte poolt sel eesmärgil, et „teostada erakorraliste seaduste vastase võitluse laialdast aktsiooni“. Kokkuleppe sõlminud organisatsioonide liikmed on kohustatud üksteisele abi andma, kui ühe või teise organisatsiooni poolda-

jad fashistidega, kodanluse relvastatud jõududega kokku põrkavad. Ühise väljastumise ajal hoiduvad mõlemad parteid vastastikusest arvustamisest, kuid väljaspool ühist tegevust on neil endiselt täielik iseseisvus kõigil aladel, nii agitatsioonis ja propandas, kui ka uute liikmete värbimises jne. Kommunistliku partei ja sotsialistliku partei keskkomiteede esindajatest moodustatakse pariteetne komisjon, et kindlaks määrata ühiste väljaastumiste plaan ja lahendada tekkivaid tüliküsimusi. Selles on kokkuleppe sisu.

Kas see kokkulepe on ideaalne, mis prantsuse kommuniste täiesti rahuldab? Muidugi mitte. Muidugi pole ta see, mida oleksid tahtnud kommunistid, kui proletarise revolutsiooni ja proletariaadi diktaatori pooldajad. Muuseas ka prantsuse sotsialistliku partei juhid piirasid tuntavalt kokkuleppe mõju. Praegust teravat seisukorda Prantsusmaal silmas pidades oleks proletariaadi huvides, ilmtingimata, otstarbekohasem ja kasulikum olnud ühist tegevust palju laialdasemalt arendada, töhusemaid (effektiivsemaid) võitlusmeetode tarvitada, mis, kahtlemata, palju suuremaid tagajärgi oleks annud. Kuid see pole meie prantsuse seltsimeestel veel korda läinud. Sotsialistlikud juhid katkestasid juba kord läbirääkimised, ja ainult hulkade pealerõhmine, ainult kommunistliku partei mõju tuntav kasv, jõupingutused ja järeleandmised prantsuse seltsimeeste poolt — järeleandmised ühise väerinna huvides — aitasid viimaks kokkuleppele jõuda. Arusaadav, et sotsialistliku partei „ladvakihtide“ osavõtul organiseeritud ühine väerind kommunistide poolt järeleandmisi nõudis. Kuid need järeleandmised ei tulnud mitte ühelt poolt. Sotsialistliku partei järeleandmine seisis selles, et ta hulkade mõjul fashismivastases võitluses — antud silmapilgul ja antud küsimuse kohta nõustus teatavate klassivõitluse meetodite tarvitamisega, mis saavutatud kokkuleppes ette nähtud. Teine küsimus on, missugused motiivid sotsialistliku partei juhid selle juures juhiseks võtsid: kas nad tahtsid seda lepingut ära kasutada kui hingatsiauku, et hulgalise liikumise plahvatust ära hoida, või nad tahtsid prantsuse kodanlust vähekesse „hirmutada“, et klassilise koostöö jaluleseadmist oma parteile soodsamatel tingimustel ette valmistada? Sotsialistliku partei järeleandmine seisib, edasi, selles, et ta loobus oma esialgsest ettepanekust („mittekallaletungi leping“) ja läks uuele kokkuleppele ühiseks võitluseks fashismi vastu, erakorraliste seaduste vastu ja sõja ettevalmistamise vastu.

Kompartei järeleandmine aga seisab selles, et ta tegetsemise ühtsuse huvides nõustus sotsialistliku parteiga ühiste väljaastumiste läbiviimisel piirduda ainult viimasele vastuvõetavate võitlusmeetoditega. Nagu näeme, pole need järeleandmised kaugeltki mitte ühesuguse tähtsusega.

Missuguseid järeleandmisi tegi Prantsuse kommunistlik partei veel ühise väerinna huvides?

Esiteks, meie partei nõustus sellega, et ühiste väljaastumiste ajal sotsialistliku partei arvustamisest hoiduda. See on kommunistide poolt ju väga tõsine järeleandmine. Kommunistid oleksid sotsialistidele meeldi lubanud oma tegevust arvustada, sest nemad sotsialistide arvustamist ei kardad, kuna sündmuste käik kõigis põhimistes küsimustes (majandusekriis, sõda, fashism jne) kommunistide analüüsi kinnitas, nende vaatepunkti, nende taktika ja programmi õigsust tõestas. Kuid tegevuse ühtsuse huvides nõustusid prantsuse kommunistid vastastikusest arvustamisest loobumisega. Nad läksid veel kaugemale: nad ei nõustunud mitte ainult arvustamisest hoidumisega kõigis aktuaalsetes poliitilistes küsimustes ühiste väljaastumiste ajal, nad nõustusid ka sellega, et kõrvaldada isegi teoreetiliste lahkuminekute arutamist. Nad läksid ka sellele järeleandmisele, olgugi, et sotsialistid varem ise ühiste teoreetiliste diskussioonide korraldamise ettepaneku esitasid.

Kui aga mõned kommunistid sellest nii aru said, et kompartei peab ühise hoogtöö läbiviimisel imperialistliku sõja 20. aastapäeva puhul II Internatsionaali ja tema sektsioonide osa sõja ajal kinni määtsima, siis ei tähendanud see enam „arvustamisest loobumist“, vaid ajalooliste tõsiasiade muutmist.

Telseks tegid meie prantsuse seltsimehed ettepaneku, et kokkuleppesse sisse võetakse punkt erakorraliste seaduste vastase hulgalise võitluse laiendamise vajalikkusest — kuni streigini. Kuid ka siin tuli neil järeleandmisele minna, nõustudes väljaastumiste vormide ja meetodite küsimuse selge, kindla ülesseadmise asemel kokkuleppes ebamäärase „laialiste võitluseaktioonide“ vormeliga. Riigis, kus kapital töölisklassile peale tungib, ja kus pole senini veel laialdast streigiliikumist, mis selle pealetungi vastu suunatud, on niisugune kahe partei ühiste väljaastumiste piiramine sotsialistidele tõsiseks järeleandmiseks. See kommunistide järeleandmine sotsialistlikule parteile, muidugi, ei tee

takistusi kommunistliku partei iseseisvale tegevusele.

Kolmandaks panid prantsuse seltsimehed omal ajal ette, kokkuleppesse võtta punkt selle kohta, et kokkuleppe rikkujaid tuleb kogu tööliklassi ees halastamata paljastada. Mispärast seda punkti kokkuleppesse vastu ei võetud? Sugugi mitte kommunistide süü pärast, kes sellest lähedaselt huvitatud on, et kokkulepe saaks ausameelselt täidetud, kes üksmeelselt välja astuvad tööliklassi võitluse ühtsuse eest. Kommunistidele pole hirmutavad võitluse abinõud kokkuleppe rikkujate vastu, sest et nad kunagi pole mõelnud ega mõtlegi teda rikkuda. Kokkuleppes räägitakse ainult väga uduselt sellest, et „iga partei kohustub ettevõetava ühise tegevuse suhtes kõikidele rikkumistele ja puudustele lõppu teha, mis nende endi organisatsioonide sees tekkida võivad“.

Selge, täpse keele asemel on meil siin ebakindel kohustus — „siseparteilisel“ teel fashismivastase võitluse saboteerijate peale mõju avaldada. See pole muidugi see, mida kommunistid oleksid tahtnud.

Kuid, selle peale vaatamata, et kokkuleppe prantsuse kommunistidel kalliks maksma läks, ta on siiski jaatavaks teguriks mitte ainult prantsuse proletariaadile, vaid ka kogu rahvusvahelisele töölisklassile.

Selge on, et kokkuleppe sõlmimine tegevuse ühtsuse kohta kommunistliku ja sotsialistliku partei vahel sugugi ei kõrvalda põhimisi põhimõtteid lahkumiseks selle kahe partei vahel: sest jutt on tegevuse ühtsusest, aga mitte mõlema partei organisatsioonilisest ühtsusest. Organisatsiooniline ühtsus, see on midagi täiesti muud: ta näeb ette mitte ainult klassivõitluse tunnustamist, vaid ka põhimõtteid ühtsust selle võitluse eesmärkides ja meetodites, s.t. ühtsust Kominterni programmi ja taktika alusel. Ja nimelt neis põhiküsimustes on ülepääsematu kuristik Prantsusmaa kommunistliku partei ja sotsialistliku partei vahel. Kommunistid on proletariaadi diktatuuri poolt; sotsialistid on proletariaadi diktatuuri vastu. Kommunistid on kodanluse võimu vägivaldse kukutamise poolt, nõukogude poolt; sotsialistid on kodanluse demokraatia poolt ja nõukogude võimu vastu. Kommunistid on vasturääkimatult NSV Liidu, kui kõigi maade töörahva esimese proletarise isamaa poolt, järelikult ka tema kaitsmise poolt, sotsialistlik partei, vastupidi, — on oma kodanluse isamaa „kaitsmise“ poolt ja tegi kuni viimase ajani

süsteematlikku NSV Liidu mustamise hoogtööd jne.

Ja siiski tegi Prantsuse kompartei täiesti õieti, kui ta, alles hoides õigust oma täielikule, kärpimata programmile propaganda tegemiseks, selle programmi alusel töötgemiseks, et töölisi kommunismi poole võita, — et ta siiski kokkuleppe huvides neile tõsistele järeleandmistele läks. Ta tegi õieti seepärast, et jutt oli ühisest võitluse väerinnast, aga mitte organisatsioonilisest ühtsusest. Ta näitas end tööliklassi võitluse ühtsuse tõeliku, piiritu pooldajana nimelt sellega, et ta organisatsioonilise ühtsuse juhtsõna ei esitanud, teades, et tänapäev paljud sotsialistlikud töölised pole veel kindlad kommunistliku programmi ja taktika õigsuses, kuid nad astuvad juba otsustavalt välja tegevuse ühtsuse eest üheskoos kommunistidega võitluseks fashismi vastu, erakorraliste seaduste vastu jms. Ainult poliitilised sulid ja tööliklassi lõhestamise tegelikud pooldajad, Dorioti taolised, võivad organisatsioonilise ühtsuse juhtsõnaga mängida, et just sellega Prantsusmaa tööliklassi võitluse ühtsust raskendada.

Iseenesest on arusaadav, et Prantsuse kompartei (PKP), sotsialistliku parteiga kokkulepet fashismi vastu, sõja ja erakorraliste seaduste vastu alla kirjutades, kogunisti mitte ei kohustunud oma tegevust kokkuleppes märgitud väljaastumistega piirata. Kui sotsialistliku partei juhid vajalikuks lugesid kokkuleppe mõju ja mõjuvamate võitlusemeetodite tarvitamist igati piirata, siis läksid kommunistid ühise väerinna huvides sellele järeleandmisele. Kuid see ei eita sugugi, vaid otse eeldab PKP avalikku võitlust oma programmi eest, nõukogude võimu eest, proletariaadi diktatuuri eest; et ta iseseisvalt ja kokkuleppega tehtud piiramistest olenemata *kõiki* klassivõitluse küsimusi saab üles seadma, hulkadele oma enese seisukohta kõigis põnevates küsimustes selgitama ja hulkade iseseisvaid väljaastumisi organiseerida püüdma, tarvitades kõige mitmekesisemaid võitlusevorme, arvates siia hulka streike seal, kus seda tingimused lubavad, fashismi vastu, erakorraliste seaduste ja sõja vastu. PKP peab fashismivastasele võitlusele konkreetse sisu andma, laiendades võitlust tööliklassi, töötava talurahva ja linna väikekodanluse töötavate kihtide otsekoheste majanduslikkude ja poliitiliste nõudmistest eest.

Proletariaadi ühise võitluseväerinna laiendamise ja üleminek mõjuvamatele revolutsioonilikkudele võitlusemeetoditele sünni-

vad seda kiiremini, mida aktiivsemalt teostatakse töölise ja töörahvahulkade tegevuse ühtsus altpoolt konkreetsete nõudmiste alusel, mis sisaldavad kõige põlevamaid, kõige põnevamaid päevaküsimusi. Kokkulepe sotsialistliku ja kommunistliku partei vahel on suuteline seda laiade hulkade aktiivsust hoogsalt edendada. Hulkade revolutsiooniliku võitluse uus tõus vabrikutes, tehastes, ametühingutes jne saab omakord kaasa aitama proletariaadi ühendatud tegevuse laiendamisele ja revolutsioniseerimisele rahvusvahelises ulatuses. Kommunistliku partei iseseisva poliitilise näo alleshoidmine; vastulöögi andmine kõigile reformistlikele juhtidele püüetele, saavutatud võitluse-kokkulepet lõhkuda, ühist väerinda kitsendada ja seda enam kompartei iseseisvat osa piirata, — on vajalikuks tingimuseks prantsuse proletariaadi fashismivastase võitluse edaspidiste edusammude saavutamiseks.

Lõpuks, selleks, et oma ajaloolist ülesannet täita — võidelda proletariaadi diktatuuri eest, sotsialismi eest, nõukogude võimu eest ja omada vajalikke jõudusid hulkade liitmiseks ühise väerinna eest võitlemises, ei saa teisiti, kui et PKP peab kõige suuremat tähelepanu pöörama oma ridade kindlustamisele, paljude tuhandete uute võitlejate parteisse juurdevõitmisele, juba oletsevate rakukeste kindlustamisele ja uute loomisele jms.

Kõik see, muidugi, ei räägi kokkuleppe vastu, vaid see on seal vormaliselt lubatudki.

Sotsialistlikus ajakirjanduses kirjutatakse, nagu tähendaks kokkuleppe sõlmimine Prantsusmaa kompartei ja sotsialistliku partei vahel Prantsusmaa kompartei ja Kominterni uut taktikat — sotsialistlike parteidega koostöötamise taktikat. Kas on see õige? Ei, see kinnitamine on vale. Komintern ja tema seksioonid on alati seisnud, seisavad ja saavad seisma töölisklassi ühise võitluseväerinna eest, selles pole mitte midagi uut. Uued on need murangud, mis on sündinud sotsialistlike töölise meeleoludes. Uut on selles, et kodanlus viimasel aastatel mitmelgi maal oma suhtumist sotsiaaldemokraatiasse on muutnud. Niikaua kui sotsialistlike parteide juhid kodanliste valitsustega koos töötasid või otsekohe neis valitsustes istusid, lükkasid nad süstemaatlikult ja visalt tagasi kommunistlike parteide ettepanekud ühise võitluseväerinna kohta. Nii oli see Saksamaal, Prantsusmaal, Tšehoslovakkias, Hispaanias jm. Seal aga, kus sotsialistid kodanlistesse valitsustesse ei

kuulunud, ei kaotanud nad lootust neisse pääsmiseks ja ei tahtnud endid seepärast kommunistidega kokkuleppe tegemisega kodanluse silmis „kompromiteerida“. Faschismi verine kogemus Saksamaal ja Austrias, kus kodanlus, ühenduses avalikule faschistlikule diktatuurile üleminekuga, sotsiaaldemokraatia esialgu kõrvale heitis, see kogemus kutsus kogu kapitalistliku ilma sotsialistlike töölise teatud osa meeleolus pöörangu esile, kes kurikuulsas „demokraatlikus sotsialismile mineku tees“ pettunud olid ja hakkasid sotsiaaldemokraatiale kommunisti poole pöörama, kommunistidega ühise fashismivastase revolutsiooniliku klassivõitluse poole. Ja siiski lükkab tshehi sotsiaaldemokraatia juhatus, kes valitsusse kuulub, veel praegugi tagasi tshehi kommunistide ühise võitluseväerinna ettepaneku. Samasuguse seisukoha võttis ka kogu oma kodanlusega liidus olev schveitsi sotsiaaldemokraatia. Ka inglise tööerakond lükkas ühise väerinna ettepaneku tagasi. Seepärast on vaja rõhutada, et kui suur ka töölisklassile pealesurumine on, siiski on sellest veel vähe, et sundida sotsiaaldemokraatlike „ladvakihte“ kodanlusega koostöö poliitikat lõpetama. Siit on selge, et rahvusvahelisel näitelaval ei olene ühise väerinna küsimus mitte Kominternist, vaid II Internatsionaalist ja tema seksioonidest, kes kodanlusega ühtsuse maksmapanemise eesmärgil enamjagu maadel töölisklassi lõhestamise poliitikat jätkavad. Ja siin pole mingisuguseid pettekujutusi vaja teha, sest saksa ja austria (pärast rahvus-sotsialistliku putschi) fashismi silmanähtav pankrott, mis sotsiaaldemokraatia ridades utopiiliku lootust fashistliku diktatuuri automaatselt hukkamisele õhutab, võib uuesti nende sotsiaaldemokraatlike olluste poliitilisi seisukohti kõvendada, kes kodanlusega koostöötamise uutest võimalustest unistavad. Ja mitte sugugi juhuslik pole Vandervelde väljaastumine II Internatsionaali bülletäänis Prantsusmaal fashismivastase ühise võitluseväerinna moodustamise vastu.

Kõik töölisklassi võitluse ühtsuse tõelikud pooldajad, olgu nad kommunistid, või sotsialistid, peavad praegu valvel olema. Olgugi, et kommunistlike ja sotsialistlike töölise lähenemises alles ühel maal esimene tagasihoidlik samm on astunud, kuid see samm vastab töölisklassi kõige salajamatele mõtetele ja meeleoludele. See, kes seda algavat lõhenemist lõhkuda püüab, see riskeerib paljuga ja kõigepealt oma lugupidamisega töölisklassi silmis. Kui võrd puudulik see prantsuse töölise esi-

mene katse ühise võitluseväerinna jaluleseadmise asjus ka on, kui palju ta ka arvustavaid märkusi esile ei kutsu — seisab ühtsuse pooldajate ülesanne ometi selles, et seda võitluse ühtsust Prantsusmaal laiendada ja kõvendada. Aga seda ühtsust laiendada ja kõvendada — tähendab mõlemi partei algorganisatsioonide algatusvõimet fashismi hädaohu vastases võitluses maksimaalselt avardada. Selles on praegu küsimuse põhituum, kui kommunistlikud ja sotsialistlikud töölisel tahavad tööliklassi ühtsuse eest võitlemises edasi minna. Prantsusmaa tööliste ühise võitluseväerinna edaspidine edu oleneb ka organiseeritud ja organiseerimata algulhukade mõjuvast kontrollist sõlmitud kok-

kuleppe lojalse täitmise üle. Aga ühise võitluseväerinna kõvendamisest ja laiendamisest Prantsusmaal oleneb tema levimine teistel maadel. Head eeskujud on nakkavad. Prantsuse kompartei kogemuse põhjal peavad teiste kapitalistlikkude maade kommunistid aru saama, et võitlus tööliklassi ühise väerinna eest ei seisa mitte aeg-ajalt „avalikkude kirjade“ saatmises ja eitavate vastuste registreerimises, vaid igapäevases süstemaatikus töös ühtsuse kasuks, mis hulkaele seda kinnitab, et ainult kompartei on tõelik võitleja tööliklassi võitluseühtsuse eest, ilma milleta proletaarne revolutsioon võimatu on.

(„Komm. Int.“ nr. 23 — 1934. a.)

Sm. M. M. Litvinovi kõne¹

Ma olen teile südamest tänulik, härra esimees, väga lahkete tervitusesõnade eest, millega teie Nõukogude Liidu delegatsiooni esimese siiailmumise vastu võtsite. Samasugust tänu avaldan ka kõigile neile delegatsioonidele, kelle kutsel ja hääletamise tagajärjel meie siia ilmusime. Ma loen ka oma rõõmsaks kohustuseks tänuga märkida Prantsuse valitsuse algatust, mida aktiivselt toetasid Suur-Britania ja Itaalia valitsused, ja tõemeelseid jõupingutusi, mida Prantsuse delegatsioon ja Prantsuse vabariigi välisminister *Barthou* ning nõukogu esimees dr *Benesch* isiklikult selle algatuse toetamiseks on teinud.

Nõukogude Liit ja Rahvasteliit

Härra esimees, härrad! Kutsetelegramm minu valitsuse nimele ja nõukogu ning täiskogu hääletamised näitavad, et kõik delegatsioonid, väikese erandiga, sellest tähtsusest aru saavad, mis Nõukogude riigi delegatsiooni siia saali ilmumisel on, samuti headest tagajärgedest, mis sel olema peavad. Seda tähtsust ei määra mitte ainult meie Rahvasteliitu astumise vormiline akt, vaid ka see olukord, milles see sünnib ja see Nõukogude valitsuse

ning Rahvasteliidu vastastikuste vahekordade arenemine, mis meie Rahvasteliitu astumise eel käis. Sellel arenemisel tahaksin ma lühidalt peatuda, kuigi mul — tahan loota, et viimast korda, — väike ekskursioon mitte just meeldiva mineviku valda tuleb teha, seda enam, et seda minevikku ka teisel on puudutatud.

Maailma ühe suurema riigi astumine Rahvasteliitu, tema 15. eluaastal, nõuab kahtlemata mõnesugust selgitamist. Ma saan rääkima selle otsekohesuse ja avalikkusega ja samal ajal ka südamlikkusega, mis mulle omased on, nagu paljud teist teavad, kes mind tunnevad, ja mis — ma olen selles kindel — meie vastastikusele arusaamisele ja edaspidisele koostööle ainult kaasa saavad aitama.

Meie esindame siin uut riiki, uut mitte geograafilises mõttes, vaid tema välise ilme mõttes, tema sisemise poliitilise ja sotsiaalse struktuuri ja sisu, tema püüete ja ideaalide mõttes. Iga uue riigikuju ajaloo-näitelavale ilmumist on teiste, vanade riigiformatsioonide poolt alati vaenulikult vastu võetud. Selles pole midagi imestamisväärilist, et uue, nõukogude riigi ilmumine, oma kõigest seni tuntuist radikaalselt erineva sotsiaalpoliitilise korraga, iseäranis intensiivse välise vaenulikkusega kokku põrkas, mida peaaegu kõik maailma riigid avaldasid.

¹ Nõukogude Liidu Rahvasteliitu vastuvõtmise puhul. — *Toim.*

See vaen polnud mitte ainult teoreetiline, ideeline, vaid ta leidis väljenduse isegi sõjalises tegevuses, mis kandis uue riigi sisemistesse asjadesse vahelesegamise kestvate katsete iseloomu, mis väljastpoolt sel eesmärgil olid organiseeritud, et teda vanadele rööbastele tagasi pöörata. Sel ajal, kui Rahvasteliit rahu organiseerimise kuulutamiseks ilmale sündis, ei saanud meie Liidu rahvastele rahu hüvede kasutamine veel mitte osaks. Nad olid sunnitud veel kaua, relv käes, oma sisemist rahu, oma õigust eneseääramiseks ja oma välist sõltumatust kaitsma. Kuid isegi siis, kui lõppesid meie riigi sisemistesse asjadesse segamise kõige äärmised vormid, ei lõppenud ümbritseva maailma kõige mitmesugusema kujuline ja astmeline vaen.

On täiesti arusaadav, et vastastikused vahekorrad nõukogude riigi ja Rahvasteliidu vahel teistsugused ei võinud olla, kui tema ja Rahvasteliitu kuuluvate riikide vahel. Veel enam, Nõukogude Liidu rahvad kartsid loomulikult, et need riigid, kes Rahvasteliitu ühinenud, oma vaenule Nõukogude Liidu vastu kollektiivsed väljendused annavad, oma nõukogudevastast tegevust ühendades.

Vaevalt võib eitada, et sel ajal ja isegi märksa hiljem riigitegelasi leidus, kes tõesti niisugust kollektiivset tegevust silmas pidasid, või vähemalt sellest unistasid. Ühest küljest hindasid nad madalalt uue riigi sisemiste jõudude vastupanevust, teisest küljest aga hindasid nad liig kõrgeks seda teiste riikide poliitiliste ja majanduslike huvide kokkukõla, kes pidid nende meelest Rahvasteliitu kehatama.

Neil jätkus veel usku, et möödunud ilmasõda peab paratamata viimane sõda olema, ja et kord, mille tema maksuma peab, on täiesti kindel.

Nad unistasid kas või ajutisegi rahu makspanekust, millest aga sugugi mitte uus Nõukogude riik osa ei saaks. Viimase aastakümne ajalugu, Rahvasteliidu enese ajalugu, keeruliseks läinud rahvusvahelised vastuolud, kestev majandusekriis ja lõpuks Nõukogude riigi arenemise ajalugu näitasid sarnaste tendentside ja unistuste täielikku utooplikkust, ja meie oleme õnnelikud täna konstateerima, et sarnaste utopiate kandjaid ning Nõukogude Liidu ignoreerimise ja isoleerimise pooldajaid meie, õnneks, ei kohta laialise poliitilise silmaringiga riigitegelaste seas, enamvähem suuremate riikide esindajate seas, kes rahvusvahelist elu määravad ja kes reaalselt mõtleavad ning aja nõuetest aru saa-

vad, vaid vast ainult väikese salga piiratud silmaringiga provintsi-poliitikameeste seas, kes pole suutelised oma väikestest poliitilistest kirgedest ja suurtest eelarvamustest kõrgemale tõusma ja kes oma maade- ning rahvastetundmist ammutavad kõige sogsamatest allikatest. Meie võime niisuguste inimeste üle ainult kahetsust tunda ja neile kiiremat arusaamisele jõudmist ning lootustandvamate informatsiooniallikate poole pööramist soovida. Ma kasutan juhust oma kindla veendumuse avaldamiseks, et Rahvasteliit seks ajaks, kui hakatakse maailma sündmuste erapooletut otsustamist ja kas või nende algelistki arusaamist nõudma, — hoolt kannaks, et niisugustel inimestel Nõukogude riigi huvisid puudutavate asjadega tege- mist ei oleks.

Ma juba tähendasin, missugune oli Nõukogude Liidu suhtumine Rahvasteliitu tema tekkimisel ja tema esimestel arenemisjärgudel, ning selle suhtumise põhjused. Ma pean sellele avalikult juurde lisama, et nõukogude valitsus ei võiks nõustuda Rahvasteliidu kõigi selleaegsete otsustega, ja kui meie Rahvasteliidu põhikirja kokkuseadmisest osa oleksime võtnud, oleksime meie mõnele selle punktile vastu vaieldud. Eriti oleksime meie vastu vaieldud 12. ja 15. paragrahvis ettenähtud sõja legaliseerimisele mõnedel juhtumitel, ja seepärast märkisin mina 15. septembri kirjas meie rahulolekut nende punktide muutmise ettepanekuga. Edasi oleksime meie vastu vaieldud mandaatide süsteemi vastu käivale 22. paragrahvile. Samuti loeme meie puuduseks 23. punktis rasside üheõigusluse kohustuse puudumise. Kõigel sellel aga pole niivõrd põhiolulikku tähtsust, et see Nõukogude Liitu takistaks Rahvasteliitu astumast, seda enam, et iga uus liige, kes organisatsiooni astub, võib moraalselt ainult nende otsuste eest vastutav olla, mis tema osavõtul ja nõusolekul vastu on võetud.

NSV Liit — suur rahvaste liit

Edasi tahan ma meie seisukohtade selgitamiseks märkida, et rahvaste ühinemise idee iseendast nõukogude riigile ja tema ideoloogiale mitte midagi põhimõttelikult vastuvõtmatu ei kujuta. Nõukogude Liit ise on rahvaste liit selle sõna kõige paremas mõttes. Ta ühendab 185 rahvust, nendest 13 rahvust igaüks vähemalt 1 miljoni liikmega, kuna niisugustel rahvustel, nagu vene ja ukraina rahvus, kumbagil kümneid miljoneid liikmeid on.

Ma julgen kinnitada, et mitte kunagi ja mitte kusagil pole rahvused ühe riigi raamidest nii rahulikult koos elanud, pole kultuursetes mõttes nii vabalt arenenud, pole kasutanud niisugust rahvusliku kultuuri vabadust üldse ja keele vabadust eriti. Mitte ühelgi teisel maal ei võidelda nii otsustavalt rassiliste ja rahvuslike eelarvamuste nähete vastu ja ei kõrvaldata neid nii otsustavalt, kui see Nõukogude Liidus on sündinud. Üheõigusluse mõttes pole Nõukogude Liidus enamusrahvaid ega vähemusrahvaid, sest mitte ükski rahvus ei oma ei teoorias, ega praktikas vähemaid õigusi ja vähemaid võimalusi kultuurseks ja majanduslikuks arenemiseks, kui teine.

Suur hulk rahvusi, kes näisid juba täielikule hukkumisele määratud olevat, elusid ja hakkasid uuesti arenema. Sest jutt on sellest territooriumist, kus enne nõukogude korra tekkimist kõiki rahvusi, peale võimuloleva vene rahva, vägivaldselt maha suruti ja rõhuti. Praegu juba ilmub Nõukogude Liidu perioodiline kirjandus 50 keeles. Nõukogude valitsuse rahvuspoliitika ja tema tagajärjed on leidnud väärikat hindamist mitte ainult Nõukogude Liidu vastu sõbralikult, vaid ka vaenulikult meelestatud inimeste poolt, kes meie riiki on küllastanud ja rahvuse küsimust koha peal tundma õppinud.

Muidugi on kõik meie Liidu rahvad üldise poliitilise ja majandusliku reshiiimiga ühendatud, üldise püüdega ühise ideaali poole, mille saavutamiseks nad oma vahel võistlevad. Kuid nõukogude valitsus pole sugugi võimatuks teinud ühel või teisel kujul koostööd ka teistsuguse reshiiimiga, teistsuguse poliitilise ning sotsiaalse struktuuriga riikidega üldiste eesmärkide saavutamiseks.

Selle eeldusteks pidas ta: esiteks, igale riigile tema, kui nii väljendada võib, riikliku näo ja tema poolt omandatud sotsiaalse ja majandusliku süsteemi alleshoidmise võimalust, — teiste sõnadega, liitunud riikide vastastikust mittesegamist teiste sisemistesse asjadesse, ja, teiseks, ühiste eesmärkide olemasolu.

Esimesest eeldusest, mille all meie eriliste sotsiaalsete ja poliitiliste süsteemide olemasolu teatud ajaloolisel ajajärgul mõistame, oleme rahvusvahelistel konverentsidel enam kui üks kord rääkinud, ja selle eest võitlust pidanud. Meil on juba varem korda läinud seda mõnesse konverentsi otsusesse ja resolutsiooni sisse viia.

Kuid oli vaja sündmuste edasiarenemist, et see põhimõtte ka laialdasemalt tunnustamist

leilaks. Selle põhimõtte lõpulikult tunnustamiseks võib lugeda NSV Liidu kutsumist ja vastuvõtmist Rahvasteliitu. *Meie astume sellesse Liitu täna, kui uue sotsiaalse ja majandusliku riigisüsteemi esindajad, ilma et selle riigi ühestki omapärasusest lahti ütleksime, ja täielikult oma nägu alles hoides, nii nagu seda teised siin esindatud riigid alles hoiavad.*

Mis ühistesse eesmärkidesse puutub, siis olid nad paljudel aladel juba varemgi leitud. Nõukogude riigi ühiskonnategelased, õpetlased ja arstid tegutsevad juba ammu heade tagajärgedega koos teiste riikide esindajatega individuaalses ja organiseeritud korras kõigil teaduse ning kultuuri aladel, samuti ka humanitaarse iseloomuga probleemide lahendamise alal.

Nõukogude Liidu koostöö teiste riikidega Rahvasteliidu raamidest oli juba enne maltki soovitatav ja võimalik ka majanduslikul alal. Nõukogude delegatsioonid võtsid osa Pan-Euroopa tundmaõppimise komiteest, mis peaaegselt majanduslike küsimustega tegeles, võtsid osa mõlemist majanduslikust konverentsist ja teistest vähem laialdastest konverentsidest ning nõupidamistest. Siin on kohane meelde tuletada, et kõigil neil nõupidamistel esinesid nõukogude delegatsioonid ettepanekutega, mille eesmärgiks oli võimalik segaduse kõrvaldamine rahvusvahelistes majanduslike vahetades ja kõikide riikide ühiste huvide väljaselgitamine.

Nõukogude valitsus ei ütelnud ära ka poliitilise iseloomuga koostööst, kui sellest koostööst võis rahvusvaheliste vastuolude kergemini, julgeoleku kindlustamise tugevdamist ja rahu kõvenemist oodata. Tuletan ainult meelde nõukogude delegatsiooni aktiivset osavõttu väevähenduse konverentsi ettevalmistamise komisjonist ja konverentsist enesest, kus delegatsioon nõukogude valitsuse nimel valmisolekut avaldas väevähenduseks igasuguses ulatuses, esinedes kaugele rahu kindlustamise poole minevate ettepanekutega, millest mõned laialiselt rahvusvahelist tunnustamist ja isegi larvitamist on leidnud. Selle juures tuletan teatud uhkusega meelde nõukogude poolt kallaletungija äramääramist, mis nüüd paljude rahvusvaheliste aktide aluseks on saanud.

Oli siiski vaja suurt domineerivat ühist eesmärki, mis kõikidele rahvastele, seal hulgas ka Nõukogude Liidu rahvastele näitlikult ja vastuvaidlematu veenvusega Nõukogude Liidu ja Rahvasteliidu veel tihedama koostöö otstarbekohasust, isegi vajadust — kuni Nõukogude Liidu Rahvas-

teliitu astumiseni — oleks näidanud. Nii-suguse eesmärgi väljaselgitamisele aitasid eriti kaasa viimase kahe-kolme aasta sündmused.

Täiskogu 30 delegatsiooni, kes Rahvasteliidu liikmete enamuse moodustavad, kes kõiki suuri ja kuidagimoodi tuntavaid riike esindavad, seletasid oma teadaandes Nõukogude valitsusele, et Rahvasteliidu ülesandeks on rahu organiseerimine, ja et selle ülesande eduks on tarvilik Nõukogude Liidu kaastöö.

Nad teadsid, et riik, kelle poole nad pöörasid, oma 17-aastase kestvuse vältel, jõupingutusi ei pelganud, et kõigi oma naabritega kindlatel põhialustel kõige paremaid heanaaberlikke vahekordi jalule seada, et kõigile riikidele läheneda, kes seda tahtsid, ja et ta selle tagajärjel võimsaks rahu vahelise rahu teguriks kujunes.

Nõukogude valitsusele, kes tähelepanelikult kõiki rahvusvahelise elu nähteid jälgib, ei võinud omakorda märkamata jääda nende riikide kasvav aktiivsus Rahvasteliidus, kes rahu alahoiust ja agressiivsete, sõjakate olluste vastu võitlemisest huvitatud on. Veel enam, ta märkas, et need agressiivsed ollused ise Rahvasteliidu raamidid endile kitsendavateks peavad ja neist vabaneda püüavad. Kõik see pidi mõju avaldama Nõukogude valitsuse ja Rahvasteliidu vahekorrale ja hiljem Rahvasteliidu teedeotsimisele selle rahu organiseerimise poole, mille kaastööks meie Rahvasteliitu oleme kutsunud.

Rahu organiseerimine ja sõja organiseerimine

Rahu organiseerimine! Kas võib mõelda veel laiemast, veel kõrgemast ja samal ajal veel konkreetsemast ja hädavajalikumast ülesandest kõikide rahvaste koostööks! Sõnadel, mida poliitilisteks juhtsõnadeks tarvitatakse, on oma noorus ja vanadus; nad kuluvad sagedasest mittepraktilisest tarvitamisest ja hakkavad oma teovõimsust kaotama. Neid tuleb siis uuendada ja uue sisuga täita. „Rahu organiseerimise“ sõnad peavad nüüd teisi kõlama ja teistsuguse sisu omandama, kui 12—15 aastat tagasi. Sõda paistis sel ajal Rahvasteliidus paljudele väga kauge teoreetilise võimalusena, mille ärahoidmisega pole vaja rutata. Tänapäev peab sõda kõigile kui homse päeva ähvardav hädadoht paistma. Tänapäev seisab rahu organiseerimise vastu, mille jaoks veel väga vähe on tehtud, *väga aktiivne sõja organiseerimine*. Kui varem paljud usku-

sid, et sõjavõimu võib vandesõnadega, resolutsioonidega ja deklaratsioonidega välja ajada, siis teavad tänapäev kõik, et sõja idee kandjad, Euroopa ja Aasia poliitilise kaardi mõõgaga ümberlõikamise avalikud kuulutajad, ei põrka paberist takistuste ees tagasi. Rahvasteliidu liikmed teavad seda endi kogemusest.

Meie ees seisab praegu ülesanne sõda tõhusamate abinõudega ära hoida. Tõhusamate (effektiivsemate) abinõude poole tõukab meid ka väevähenduse konverentsi nurjumine, mille peale varem nii palju lootusi pandi. Selle juures peame aru saama sellest vääramatust tõsiasiast, et poliitiliste ja majanduslike huvide praeguse keeruliku keerdsõlme juures ei saa ükski enam vähem suur sõda ühe sõja piiridesse jääda, *vaid et iga sõda igasuguste tagajärgede juures ainult teiste sõdade seeria alguseks osutub.* Meie peame endile samuti seda ütleva, et *iga sõda varem ehk hiljem õnnetust toob kõikidele riikidele, nii neile, kes sõjast osa võtavad, kui ka neile, kes sõjast osa ei võta.* Ei pea ära unustatama ilmasõja õppetundi, mille tagajärgi nii sõjast osavõtnud, kui ka erapoletud riigid kuni senijani tunnevad. Kogu maailma vaesenemine, igatliiki nii kehalise, kui ka vaimlise töö elamistaseme alanemine, tööpuudus, mille juures mitte keegi homse päeva kohta kindel pole, rääkimata veel kultuuriväärtuste langemisest, mõne maa tagasimine-kust keskaja ideedele, — niisugused on ilmasõja tagajärjed, mis veel 16 aastat peale sõja lõppu vägagi tunda on.

Meie peame, lõpuks, lõpulikult seda seisukorda tunnistama, et mitte mingisugune poliitiliste või majanduslike eesmärkidega sõda ei saa niinimetatud ajaloolikku õiglust jalule seada, vaid tekitab ainult ühede ülekohtute asemele teisi, ja võib olla, veelgi järsumaid, ja et iga uus rahu traktaat kannab endas paratamata uute sõdade idu. Edasi ei või meie silmist lasta meie silma all sündivat uut relvastuse kasvu, kusjuures erilist kartust ei tekita niivõrd nende hulgaline, kuivõrd nende omaduslik kasv oma hävitamisvõime määratuma suurenemisega. Tarvitseb ainult tähendada, et õhusõda kiiresti samase eluõiguse võidab, kui kuivamaa- ja meresõdaigi.

NSV Liit on rahu eest võidelnud ja saab ka edaspidi võitlema

Härrad! Ma ei pea oma praegust väljaastumist kohaseks, et lähenevate ja avalikult kuulutatavate sõdade tõhusate ära-

hoidmisevahendite kohta üksikasjalikult mõtteid avaldada. Üks asi on mulle selge — et rahu ja julgeolekut ei saa sõnaliste lubaduste ja deklaratsioonide vankruval pinnal organiseerida. Rahuarmastuse deklaratsioon, mida kas või sada korda korratud, ei saa rahva seas julgeoleku tunnet äratada, eriti seal, kus põhjust on kallale, tungi oodata, või kus selle eel igasse külge suunatud haaramisesõjast on kirjutatud ja räägitud, mida pealegi ideeliselt ning aineliselt ette valmistatakse. *Vaja on mõjuvamaid julgeoleku kindlustusi, kui deklaratsioonid.* Meie peame reeglikult seadma, et igal riigil õigus on oma julgeoleku kindlustamiseks oma lähemalt või kaugematelt naabritelt selle julgeoleku kindlustusi nõuda, ja et niisugust nõudmist ei pea mitte usaldamatuse väljenduseks loetama. Puhta südamega ja igasugustest kallaletungi mõtetest täielikult vabad valitsused ei või ära öelda deklaratsioonide asendamise tõhusamate kindlustustega, mis nende endi kohta käivad ja mis ka neile peavad täieliku julgeoleku tunde andma.

Härrad! Ma olen kaugel sellest, et Rahvasteliidu rahuorganiseerimise võimusi ja vahendeid üle hinnata. Mina tun-

nen, võib olla, rohkem, kui keegi teist nende vahendite piiratud ulatust. Ma tean, et Rahvasteliidu käsutuses pole abinõusid sõdade täielikuks ära kaotamiseks. Kuid ma olen kindel ka selles, et kõigi tema liikmete kindla tahte ja sõbraliku koostöö juures võib paljudi ära teha ka igal teatud silmapilgul, et sõja võimalusi maksimaalselt ära hoida. Kuid see on küllalt auväärt ja õilis ülesanne, mille teostamine inimkonnale lugemata hüvesid toob.

Selle ülesande kallal on Nõukogude valitsus vahetpidamata töötnud kogu oma olemasolu kestel. Täna peale tahab ta oma jõupingutusi teiste, Rahvasteliidus esindatud, riikide jõupingutustega ühendada. Selles meil eelseisvas ühises töös teiega saab — ma olen selles kindel — võimsalt ennast tunda andma 160-miljonilise riigi rahutahe — rahuks endale ja teistele riikidele. Ja selle rahukindlustamise üldisesse asja värske jõudude juurdevoolamise häid tagajärgi jälgides saame meie — ma olen kindel — alati kõige suurema rahuldusega meelde tuletama tänast tähtpäeva, mis Rahvasteliidu ajaloos auväärt paigal seisab.

(„Pravdast“.)

NÕUKOGUDE LIIDUST

N. Jürison

Nõukogude kirjanikkude esimene üleliiduline kongress — üleilmlise tähtsusega sündmus

I

Anda lühikegi ülevaade augustikuul Moskvas ära peetud nõukogude kirjanikkude esimese kongressi tööst, pole kerge ülesanne. Võib täie õigusega öelda, et see kongress oli üks suuremaid praegusaja üleilmliku tähtsusega sündmusi.

Juba see tõsiasi ise, et sarnane kongress kokku tuli, on määratu tähtsusega. Sarnane sündmus, nagu Nõukogude Liidu rahvaste kirjanikkude kongress, võis ainult võidurikka sotsialismi maal aset leida. Sarnase kongressi võisid kokku kutsuda ainult enamlased.

See kongress näitas kogu maailmale meie sotsialistliku, nõukogude kirjanikkude monoliitsust, tema vääramatut üht-

sust. Nõukogude Liidu rahvaste sajad kõige paremad kirjanikud, pooleteisetuhendilise kirjanikkudepere paremad esindajad, astusid üksteise järel kongressi kõnetoolil välja ja tõestasid avalikus töös, tõsisel üksteise seltsimehelikus arvustamises, seda meie kirjanduse ühtsust. Meie kirjanduses puuduvad vaenulikud, konkureerivad, üksteisega võitlevad grupid ja rühmitused, on vaid ühtne kollektiiv, ühises töös, kes erinevad üksteisest töövormide ja nende vahendite ja võtete poolest, mis nad töös ühise eesmärgi saavutamiseks tarvitavad. Selles ühises võitluses ei võitle nad üksteisega, vaid kõik üheskoos, külg külje kõrval, ühise vaenlase vastu. Meie nõukogude kirjanikkude hulgas puuduvad üksikud isikud-kirjanikud, kes end teistele ja

kogu ühiskonnale vastu seavad, siin on üksikud kollektiiviliikmed-kirjanikud, oma isiklike omapärasustega ja isiklike annetega, ühtses suures töös.

Meie kirjandus on mitmekesine, paljukülgne ja individuaalne oma vormilise külje, oma kunstivõtete, kirjaniku isiklikkude omaduste, käsitatava konkreetse aine, shanri ja temaatika poolest, kuid ühtne omas ideelikkuses. Meie kirjanikkude looming on individuaalne vormilt, kuid sotsialistlik oma idee, oma sisu poolest. Meie kirjandus on paljukülgne ja paljukeeleline oma rahvusliku vormi poolest, kuid ühtne, monoliitne oma sotsialistliku põhiolu poolest.

See meie kirjanduse ühtsus väljendub tema ideelikkuses. See ühtsus väljendub meie kirjanduse ja meie tõeluse ühtsuses. Nagu meie maa, võidurikka sotsialismi maa, nagu meie sotsialistlik tõelus, nii on ka meie kirjandus kõige ideelikum, kõige eesrindlikum ja kõige revolutsioonilikum kirjandus kogu maailmas.

Kongress näitas meie kirjanikkude ja Nõukogude Liidu 130-keelise 180-miljonilise töörahvahulga ühtsust. Sarnast ühtsust kirjaniku ja lugejaskonna vahel ei ole, ega võigi olla, kusagil mujal maal. Side kirjaniku ja lugejaskonna vahel pole mitte vormalne, vaid elav, orgaaniline side ühises töös. Meie kirjaniku ees ei seisa küsimus: kellele ta kirjutab? See pole probleem. See on tal selgesti teada. Iga kirjanik teab, kes on ta lugeja, ja lugeja teab oma kirjanikke. Lugeja ise tuleb kirjaniku juurde ja seab talle oma nõudmised. Lugeja, nimetades kirjanikku „hinge inseneriks“, nõuab, et kirjanik lihsates, tõelikkudes ja kunstiväärtuslikkudes kujudes tema tundeid, tema mõtteid ja tema kangelaslikku tööd peegeldaks ja organiseeriks.

Nõukogude kirjanikkude kongress tõestas veel kord näitlikult seda ühtsust meie lugeja ja kirjaniku vahel. Mitte asjata ei leidnud välismaa kirjanikud, kes külalistena kongressil viibisid, kõige hämmastavama olevat selle, et kongressist kogu maa määratu tõusuhooga osa võttis. Kongressi tegevust jälgisid ja elasid sellele kaasa miljonid ja kümned miljonid töörahvapere liikmed.

See tööraha osavõtmine kirjanikkude kongressist ei piirdunud kaugeltki mitte ainult kongressi tegevuse jälgimisega. Nõukogude lugeja tuli kongressile ja võttis kongressi tegevusest, tema tööst otsekohe osa. See otsekohe osavõtmine väljendus nendes tuhandetes ja kümnetes tuhandetes töörahvapere liikmetes, kes kongressi hoonet alaliselt piirasid ning kongressiga

otsekohe sidemes olid. See side väljendus neis tööraha delegatsioonides, kes igast Nõukogude Liidu nurgast, igalt sotsialistliku ehitusetöö alalt kongressile tulid. Tööraha kuuma tervitust ja nõudmisi edasi-seks tööks armastatud kirjanikkudele edasi andma.

Kus mujal maal võivad kirjanikud veel sarnase tähelepanu ja armastuse osaliseks saada! Kongressi tervitasid ja andsid talle oma soovid Moskva, Leningradi, Harkovi, Stalingradi ja teiste keskuste tehaste ja vabrikute tööliste saatkonnad. Kongressil astusid välja meie kaevandusetööliste lõõklased, meie tähtsad mehed Lenini aumarki kandva Nikita Isotovi ja tema kaaslastega eesotsas. Kongressi tervitasid meie kangelasliku punaväe esindajad, selle maailmas ainsa sõjaväe esindajad, kes mitte ainult sõjaliste huvidega ei tegele, vaid ka võimsaks kultuuri teguriks sotsialistlikul ehitusetööl on. Kongressil esinesid Ida-Siberi Irkutski pioneerid raamatu „Baasa Kurnosõch“ väikesed autorid, demonstreerides endas uut, vaba, sotsialistiikku kasvavat noorpõlve, mis, nagu taevast maast, erineb vanast kapitalismi poolt orjastatud noorsoost. Mitte asjata ei hinnanud välismaa kirjanikud (ja mitte ainult nemad) noore pioneeri Alla Kanschina kõnet üheks kõige tähelepanuväärsemaks kongressil. Kongressi tervitasid nõukogude põllumajanduse kolhoosnikud, jutustades sellest määratust, enneolematust ja ülevast murrangust, mis meie küla viimaste aastate jooksul partei juhatusel on läbi teinud.

Kongress näitas rahva armastust kirjanduse ja kirjanikkude vastu, ning ühtlasi lugejate, s.o. miljoniliste töörahvahulkade määratu suurt kultuurset tõusu, nende nõudmiste kõrget taset, mis ta kirjandusele esitab.

Meie tööraha armastuses meie sotsialistliku kirjanduse vastu pole siiski miskit arusaamatut. See kirjandus on ju tema, selle tööraha, kirjandus.

Sm Shdanov näitas kongressi kommunistliku partei keskkomitee ja valitsuse poolt tervitades, eriti selgelt ja jõurikkalt, et kunagi ega kusagil mujal, peale nõukogude kirjanduse, pole olnud kirjandust, mis töörahvast ja kõiki rõhutuid ja kurnatuid võitlusele viiks selle kurnamise vastu, igasuguse kurnamise lõpuliku hävitamise ja uue, vaba, õnneliku ühiskonna ehitamise eest. Pole olnud ega ei ole kusagil mujal maal ega muud kirjandust, mis oma temaatika aluseks võtab tööraha elu ja tema võitluse sotsialismi eest. Pole kusagil teisel maal kirjandust, mis rahvuste

üheõiguslust ja naisterahva üheõiguslust tegelikult kaitseks.

Meie kirjanik on lahutamata seotud meie tõelusega. Ta ammutab oma materjali tsheljuskinlaste kangelastegudest, võtab oma kangelased Dneprostroist ja Magnitogorskist, näitab uue valmistamisviisi ja uue inimese loomist külas, peegeldab seda määratud võitlust ja ehitusetööd, mis meil meie Liidu igas nurgas käimas.

Niisugust kirjandust ei või hukkuva kapitalismi maal olla. Sarnane võib olla ainult võidurikka proletariaadi kirjandus. Ainult Nõukogude kirjandus, meie sotsialistliku ehitusetöö lahutamatu osa, võis sarnasele ideelisele kõrgusele tõusta.

Nõukogude kirjanikkude kongress näitas, et meie haritlaskonna üks tähtsamaid rühme meie tõelusest sügavalt aru on saanud ja tervena võitlusele sotsialismi eest andunud. Kongress kinnitas selle pöörde, kinnitas meie kirjanikkude kaadrite sideme proletariaadiga.

See pööre ei tulnud ootamata, ei tulnud iseendast, vaid meie tõeluse mõjul, sotsialismi võitude mõjul. Olles kirjanikud, olles sellepärast seotud tegelikkusega ja tema peegeldamisega kirjanduses, pidid vanad, ausad haritlased nägema viisaastaku saavutuste suurust ja proletariaadi ning tema partei jõudude ning uue elu ehitamise oskust. Algas kogu vana haritlaskonna stüühilik pööre proletariaadi juurde. Partei keskomitee, arvestades seda pööret, kinnitas sellele organisatsiooniliselt oma otsusega kirjanikkude organisatsioonide ümberkorraldamise kohta. Kongress näitas, et see pööre edukalt on läbi viidud.

Kirjanikkude kongress peegeldab seda hiiglasuurt tõusu, seda sotsialismi võidukäiku, mis meil Nõukogude Liidus on. Ja need saavutused on tõesti suured. Sarnast hiilgamurrangut valmistamisviisis pole inimsoo ajalugu kunagi ennem näinud. Põhiraskused sotsialismi ehitamisel on meil juba seljataga.

Teise viisaastaku peamiseks ülesandeks on tehnilise rekonstrueerimise lõpuleviimine ja klasside ning klassijäänuste hävitamine nii majanduses, kui inimeste teadvuses.

Nõukogude sotsialistlik kirjandus on selles võitluses klasside hävitamise ja uue inimese kasvatamise eest üks võimsamaid relvu. Kuid see ülesanne seab nõukogude kirjanduse ette ka suured nõudmised. Meie lugejad, tööline ja kolhoosnik, nõuavad meie kirjanikkudelt kõrgeväärtuslikku kunstiteost, mis kaasas sammuks maa ül-

dise kultuurikasvuga ja ületaks kõik senised saavutused.

Et sellest üldisest kultuurikasvust ja sellega ka nõudmiste tõusust, mis meil juba praegu olemas, aru saada, on küllalt, kui meelde tuletame seda seda suurt janu kirjanduse järele, mis meil avaldub. Jättes kõrvale kõik kultuurse tõusu peegelduse, mis koolide, poliitiliste ja teaduslikkude raamatute, ajakirjanduse jne määratus kasvus väljendub, toome vaid mõned arvud ilukirjanduse tõusust: kogu Venemaal ilmus viie aasta jooksul enne imperialistlikku sõda — 1911. a. kuni 1915. aastani — 37 miljoni eksemplari ilukirjandust. Nõukogude Venemaal ilmus aga 1924—1928. a., mil meie raskeid sõjahaavu parandasime ja tööstust üles ehitasime — 173 miljoni eksemplari venekeelset ilukirjandust. Esimesel viisaastakul, 1929—1933. aastani, ilmus aga 244 miljoni eksemplari venekeelset ilukirjandust. Kuid need on ainult venekeelsed raamatud. Veel õpetlikum on vähemusrahvuste kirjanduse kasv: 1913. aastal ilmus Venemaal 590 tuhat eksemplari vähemusrahvuste raamatuid *üldse* (seal hulgas ka kõik palve- ja kooliraamatud), nüüd aga ilmub Nõukogude Liidu 130 vähemusrahva keeles iga aasta 8 miljoni eksemplari ilukirjandust.

Selle kirjanduse määratu tõusu peale vaatamata ei rahulda arv kaugeltki kogu nõudmist kirjanduse järele. Meie paremate kirjanikkude (nagu Gorki) parimaid teoseid levitatakse miljonites eksemplarides, kuid ikka pole neid küllalt. Paljuid raamatuid anname meie sajatuhandelistes tiiraashides, kuid nõudmine nende peale on neli-viis korda rohkem.

Kuid meie lugeja ei nõua mitte ükskõik missugust raamatut, vaid *head*, kõrgeväärtuslikku raamatut. See kirjanduse väärtuse nõudmine lugeja poolt peegeldus kõigis väljaastumistes kongressil nii kirjanikkude aruannetes ja kõnedes, kui ka lugejate otsestes nõudmistes, mida nad kongressile esitasid. Meie kirjanikkude kui ka kirjastuste ülesanne on nüüd sarnast raamatut anda, mida nimelt vaja on ja mis rea aastate jooksul kui võitlusrelv oma tähtsust ei kaota. Selle raamatu väärtuse tõstmise, monumentaalse kirjanduse loomise alal on meil suured saavutused, kuid seda suuremad on ülesanded ees.

II

Nõukogude kirjandus on noor kirjandus. Toetudes revolutsioonieelses proletariaadi klassivõitluses kasvanud üksikute

proletaarse kirjanikkude peale, kelle hulgas niisugune hiiglane silma paistab kui Maksim Gorki, sündis nõukogude kirjanduse loomine kõige ägedamas kodusõja mõllus ja sellele järgnevatel ülesehituse aastatel. Kuid vaatamata oma noorusele on nõukogude kirjandus jõudnud sarnasele kõrgusele, mis teda teravalt kogu maailma kirjandusest välja eraldab.

See meie kirjanduse kõrge väärtus avaldub kõigepealt tema ideelikkuses, selles, et ta peegeldab seda proletariaadi määratud jõurikast võitlust uue, klassideta ühiskonna ehitamisel, mis Nõukogude Liidus käimas on. Kuid mitte ainult tema sisus, mitte ainult sügavas ideelikkuses pole nõukogude kirjanduse saavutused. Sisu ja vorm on lahutamata seotud. Kõrge sisu nõuab ka vastavat vormi. Ja ka vormi poolest, kuigi nimelt see külg meil maha jääb, on meil suuri edusamme. On terve rida kirjanikke, kes tõepoolest on suutnud luua kõrgeväärtuslikke kunstiteoseid.

Siin on kõigepealt Maksim Gorki — suurmeister kunstis. Tema revolutsiooniliku proletariaadi ideesid sügavalt väljendavates kunstitöödes on meil sisu ja vormi ühtsuse eeskuju. Eriti avaldub see suur Meisterlikkus tema viimases suures töös „Klim Samgini elu“, mis kõrges kunstivormis vene haritlaskonna kogu arenemist viimaste aastakümnete kestel peegeldab.

Selle vanameistri tööde kõrval on teise revolutsioonieelsest ajast pärit proletaarse kirjaniku Serafimovitshi kodusõda peegeldav teos: „Raudne vool“. Nende järel tõusevad nooremad jõud, kes alles proletaarse revolutsiooni ja kodusõja käigus kirjandusse tulid, või keda on kasvatanud sotsialistlik ehitustöö, nagu Scholohov oma „Vaikse Doniga“ või „Ülesküntud uudismaaga“, milles ta seni ületamatult seda suurt murrangut peegeldab, mis meie nõukogude põllumajanduses lausakollektiviseerimise protsessis sündis; või Gladkov oma tööstuse ülesehitamist ja maa industrialiseerimist näitavate romaanidega „Tsement“ ja „Energia“; või Avdejenko „Mina armastan“, kus kangeline rõõmuta lapsepõlvest, koduta hulkuvast vaesestlapsesest, kõige jubedamast olukorrast, kapitalismi loodud põrgust tõuseb üles meie sotsialistliku tänapäeva esirinda, kasvab meie paremaks lõõklaseks, kes armastab oma tööd ja elu kogu tema rikkuses ja täiuses.

Meil on sarnased sotsialismi poole üle tulnud vanad kirjanikud, nagu A. Tolstoi oma „Peeter I“-sega, milles on antud ajalooline romaan sotsialistliku realismi meetodi abil;

või Ilja Ehrenburg, kelle „Teine päev“ on üks paremaid töid. Ja pikk rida teisi silmapaistvaid kirjanikke. Meil on poeedid, kellel „laul ja salm on mürsk ja lipp, ning lauliku hääli tõstab klassivõitlusele“ (Majakovski). Siin on Majakovski klassikalik pärandus, siin on Demjan Bednõi tugev kaju; meil on sarnased poeedid nagu Besõmenski, Assejev, Selvinski, Tihonov, Pasternak...

Meie näitekirjanduses on Gorki tuntud tööde kõrval teised, nagu Kirschoni tööd jne. Mitte asjata ei loeta Nõukogude teatrit kõige paremaks maailmas.

Meie saavutused on suured, kuid veel suuremad on need nõudmised, mis meile ees seisavad. Sotsialism on uus, kõrgemaste inimsoo ajaloos kapitalismiga võrreldes. Ta ei eita mitte lihtsalt kapitalismi, vaid loob, kapitalismi hävitades, uue, parema ja kõrgema ühiskonnakorra, uue, kõrgema kultuuri, kasutades kõike seda, mida saavutanud kapitalism. Samuti ei või meie sotsialistlik kultuur, meie sotsialistlik kirjandus leppida sellega, mida me saavutanud oleme. Meie ei või leppida selle tasemega, millele praegu meie kirjandus on jõudnud. See on alles algus. Meie kirjanduses on kõrgeväärtuslikkude kunstiteoste kõrval veel palju nõrka, algavat. Ei saa öelda, et kõik 1500 kirjanikku, kes Nõukogude Kirjanikkude Liidus on, juba täieväärtuslikke kunstiteoseid annavad. Ei saa öelda, et meie kirjanikud juba täiel määral sotsialistliku realismi meetodit valdavad. Veel palju tuleb meil õppida enne kui me oma ülesannete kõrgusele jõuame.

Nõukogude Kirjanikkude Liit seab oma peaülesandeks sarnaste „kõrge kunstiväärtuslikkude teoste loomise, mis küllastatud rahvusvahelise proletariaadi kangelasliku võitlusega, sotsialismi võidu paatosega, mis peegeldavad kommunistliku partei suurt tarkust ja kangelaslikkust. Nõukogude Kirjanikkude Liit seab oma ülesandeks kunstiteoste loomise, mis suurt sotsialismi ajastut vääriavad“ (N. K. Liidu põhikirjast). Ja selleks aitas kongress mõjuvalt kaasa.

III

Kuid mitte ainult Nõukogude Liidu kirjanduse arenemiseks polnud Nõukogude kirjanikkude esimene kongress määratu tähtsusega. Kaugele Nõukogude Liidu piiride taha ulatab ta mõju. See oli, sõna tõsisemõttes, üleilmse tähtsusega kongress. See oli üleilmse proletaarse ja proletariaadi poole tuleva kirjanduse kongress.

See tema üleilmne tähtsus ei seisnud mitte ainult selles, et tema tööst aktiivselt osa võtsid ja temale kaasa tundsid kõigi maade revolutsioonilikud kirjanikud, alates jaapani ja prantsuse pahempoolsete kirjanikkudega ning lõpetades hiina revolutsioonilikkude ja saksa fashismivastaste kirjanikkudega. Mitte ainult külalistena ja pealtvaatajatena polnud kongressil kümned sarnased kirjanikud nagu Martin Andersen-Nexö, Mallerot, Joh. Becher, Hidshikata, Bloc, Hu Lan Tschu, William Ellis, ja paljud teised. Ei, nad tundsid endid *oma* kongressil olevat ja võtsid kongressi töödest otsekohe ja aktiivselt osa.

Mitte ainult selles ei olnud kongressi üleilmne tähtsus, et ta sidemeid Nõukogude kirjanduse ja maailmakirjanduse pahema tiiva vahel kõvendas ja korraldas. Kuigi ka see tähtis saavutus oli. Sidemed Nõukogude kirjanduse ja maailmakirjanduse vahel olid siamaani juhuslikud, vähe organiseeritud, kuigi nõukogude kirjandus endale Läänes nii haritlaskonna parima osa, kui ka laia lugejaskonna poolt ikka suuremat poolehoidu võitis ja tema mõju, vaatamata juhtivate kapitalistlikkude kirjastuste boikotile ja kriitikute sõjakäigule meie kirjanduse vastu, järjesti kasvas.

Kongressi üleilmne tähtsus seisab ka selles, et ta selged piirjooned tõmbas kodanlise ja revolutsiooniliku kirjanduse vahele, et ta selge ja põhjendatud hinnangu andis kapitalistliku ühiskonna praeguse aja kirjandusele, ning revolutsiooniliku proletariaadi suhtumise praegusesse kodanlisse kirjandusse ära määras.

Praegusaja kapitalism on mädanev kapitalism ja tema ideoloogia kõigis tema avaldustes, seal hulgas ka kirjandus, on oma põhiolult tagasikiskuv, mädanev. Kuid see ei tähenda veel sugugi, et see mädanemisprotsess igalpool, igal alal ja lausa avaldub ning kodanlise kirjanduse alal midagi väärtuslikku enam ei looda. Sugugi mitte. Teatud aladel ja osaliselt on kodanline kirjandus, kes kasutab sajandite kultuuri, suuteline veel suuri kunstiteoseid andma.

Kuid üldse on kodanlises kirjanduses langus, pessimism, mädanemine, mis peegeldab kapitalismi üldist seisukorda, tema arenemise tendentse. Ja sest peabki kodanline kirjanik võtma selle tõusu, ehitusetöö ja elurõõmu vaimustuse, selle optimismi, mis meie kirjandusele omane, kui ta kogu kapitalistliku ühiskonna tõelus-ses midagi vaimustavat, midagi tõusvat, midagi õitsevat ei näe. Kust peab tulema ism ja vaimustus, kui tööline homse

päeva peale julge olla ei saa; kui miljonid töölised tööta nälgivad; kui talupoeg kindel ei ole, et homme ta varanduse-
nõutuke haamri alla ei lähe ja ta ise kerjusena tänavale ei aeta; kui töötav haritlane, see „tsivilisatsiooni ja kultuuri kandja“, täna töötatööliste ridades nälgib ja ka homseks mingit väljapääsu ei näe; kui kriisitont isegi kapitalistideklassi kõvemaid kantse kõigutab; kui ees on ainult tumedad pilved, kui ees paistab ainult fashistlik terror ja imperialistliku sõja tont. Millest vaimustuda, kui enamus kodanlisi kirjanikke sellest seisukorrast väljapääsu ei näe?

Kirjandus on ühiskondliku elu peegel-dus, ja tema kriteeriumiks on tema suhtumine ühiskondliku elu tähtsamatesse ja põhimistesse tõstiasjadesse. Viimase paari-kümne aasta ajavahemiku põhimisteks tõstiasjadeks, millesse suhtumine igale ideoloogilisele voolule katsekiviks on, olid imperialistlik ilmasõda (1914—1918. a.), oktoobrirevolutsioon ja fashismi võimule-tulek realmaadel.

Kodanline kirjandus ei suutnud seda ajaloolist katset läbi teha. Ta ei mõistnud õieti imperialistlikku ilmasõda, ei saanud oktoobrirevolutsiooni põhiolust ega tema otsustavast tähtsusest aru ning püüdis seda lugejate ees maha teha ja mustata. Ja ka nüüd, fashismi hädaohu ees, on enamus kodanlisi kirjanikke nõutud, ega tea missugust seisukohta võtta. Nad ei mõista fashismi põhiolu, ei suuda mõista ega peegeldada tema sotsiaalset sisu, seda, mis ta tõepoolest on: oma paremas osas vaatas kodanline kirjandus põlastavalt ja vihaga fashismi tuleriitade peale, mis Euroopa „kultuuri“ keskustes mineval aastal lõomasid ja inimsoo kultuuri hävitasid, kuid kust see tuli ja kuidas see võimalik on, seda ta ei mõistnud.

Kuid midagi imestamisväärilist selles ei ole, et kodanline kirjandus imperialistlikkude nähete, eriti fashismi üle tõtt rääkida ei suuda. Ta ei või seda sellepärast, et ta ise kodanlusega nabanõõripidi seotud on, et imperialismi tõeluse varjamine ja ilustamine tema põhioluliku ajalooline ülesanne on.

Selleks, et praegust tõelust õieti näidata, et teda õieti kujutada, peab selle nabanõõri, mis kirjanikku kodanlusega seob, otsustavalt purustama ja ühiskonna ainukese progressiivse klassi, proletariaadi, seisukohale asuma. Ilma selleta pole võimalik mingi suure kunstiteose loomine, sest mitte mingisugune kunstiteos ei või suur ja väärtuslik olla, kui ta tõelust ei

peegelda. Ainult see teos, mis peegeldab tõelust tema arenemise põhiolus, võib tõepoolest kõrgele kunstitasemele tõusta.

Tõelust õieti mõista ja õieti kujutada võib aga kirjanik ainult siis, kui ta seisab progressiivse klassi seisukohal, kes ühiskonna edasiviivat osa, tema homset päeva kujutab, tema parema tuleviku eest võitleb. See klass on revolutsioonilik proletariaat. Mitte väljaspool klassivõitlust, mitte klassivõitlusest kõrgemal (sarnase seisukoht on üldse võimata, sest kodanline ühiskond ei tunne erapooletust, „erapooletud“ toetavad ja kaitsevad tegelikult võimulolevat kodanlust, kes klassivõitluse kinnimätsimisest huvitatud on), vaid selle eesrinnas, ühiskondliku arenemise tipus on võimalik õieti kapitalistliku ühiskonna arenemise seadusepärasusi mõista. Kodanlised haritlased, kirjanikud, kui nad tahavad tõelikult kunstnikud olla, peavad valima, kellega oma saatust siduda.

Kirjandus on klassilikus ühiskonnas klassilik, veel enam, ta on parteilik. Praegu kõige teravam klassivõitluse silmapilgul on võimata võitlusest kõrvale jääda. Iga haritlase, iga kirjaniku ees seisab küsimus, kellega minna: kas ühes kodanlusega fashismi poolt, proletariaadi vastu, või fashismi vastu, sidudes end nii ehk teisiti proletariaadiga. Sest tõsine, järjekindel võitlus fashismi vastu on võimalik ainult proletariaadi seisukohtadelt.

Kodanline kirjandus lõheneb kaheks leriiks. Parem osa suuri kunstnikke, otsides väljapääsu ummikust, millesse sattunud kapitalistlik ilm, tuleb ikka kindlamalt revolutsiooniliku proletariaadi poole. Ainult siin on pääsetee. Ainult proletariaat suudab kapitalismi rusudele uue, parema ühiskonna luua. Nende kirjanikkude hulgas on sarnased vanad kunstnikud, nagu Romain Rolland, Theodor Dreiser, Henri Gide, Henri Mallerot, Martin Andersen-Nexö jt.

See leer kõveneb iga päevaga.

Kuid see üleminek, see suur haritlaskonna ja eriti kirjanikkude liikumine ei sünni valuta. Siin on teel tuhanded tõkked, vanade traditsioonide, harjumuste, sidemete, materjaalse seisukorra, avaliku arvamise, kodanlise kriitika, kirjastamise võimaluste jne, jms näol. Kõik see raskendab vanalt harjunud seisukohalt uuele, karmile võitlusetele, proletaarsetele teele üleminekut, mis praegu mingisuguseid materjaalseid paremusi ei anna, vaid ainult ohvreid nõuab.

Palju eelarvamusi ja kõhklemist tuleb ausal haritlaskonnal veel ära võita. Revolutsioonilik proletariaat peab aitama asjaliku kriitikaga antifaschistlikkudel kirjanikkudel neist kõikumistest üle saada ja proletaarsete kirjanikkudega ühineda. Ta peab kirjanikke aitama proletaarset, revolutsiooniliku ideoloogiat, proletariaadi ilmavaadet omandada, mis tõeluse tunnetamise ja kunstiteoste loomise õige meetodi, sotsialistliku realismi aluseks on. Meie proletaarset kirjanikke ja kriitike peavad kindlamad loominguks sidemed looma nende proletariaadi poole tulevate kirjanikkudega. Proletariaadi kohus on aidata neil otsustavalt fashismi vastu minna.

Nende meie poole tulevate revolutsioonilikkude kirjanikkude näol leiab proletariaat omale tugeva liitlase. Proletaarset kirjanikke Läänes peavad tegema kõik selleks, et neid suuri meistreid enda poole tõmata, et neilt õppida sõnakunsti selleks, et ka ise suurteks meistriteks saada. Nendest meie juurde tulevatest kirjanikkudest ja juba olevatest proletaarsetest kirjanikkudest kasvab tugev proletaarne kirjandus.

Selle tee näitamises on Nõukogude kirjanikkude esimese kongressi üks tähtsaid rahvusvahelisi teeneid ja — ülesandeid.

Põllumajandus teisel viisaastakul

(Järg.)

Kõigi põllukultuuride viljakuse tõstmise ülesanne seab põllumajanduslikkude teaduse- ja katseasutuste ette erilised ülesanded.

Sotsialistlik suurvalmistus, mis individuaalse väikevalmistuse asemele astus, võimaldab niisugused soodsad tingimused kõigi teadusesaavutuste tarvituselevõtmiseks, millised isegi kõige eesrindlikumatel kapitalistlikudel maadel mõeldavad pole. Sellepärast peab põllumajanduse teadus põllutöös viljasaagi järsu tõstmise ja karjanduses omaduslikkude osutajate järsu tõstmise pärast peetava võitluse etteotsa astuma.

Nõukogude Liidus pole teadus enam väikese hulga kabinetiõpetlaste asi, vaid ta on sadade tuhandete ja miljonite tööliste ning kolhoosnikkude asjaks saanud. Põllumajanduse uued ülesanded teisel viisaastakul nõuavad, et teadus teadusekabinettidest ja laboratooriumidest täielikult sovhooside ja kolhooside põldudele viidaks, kus hulgaliste katsete tingimustes võimalik on kõiki teaduse saavutusi ja tulemusi läbi proovida. Teadusliku uurimise ja katsete asutuste suhtes põllumajanduse alal seab teise viisaastaku plaan ülesandeks — kõik agronoomia ja zootehnika uuemad saavutused sotsialistlikku põllumajandusse viia, mehaneeritud suurmajapidamise põllutehnika läbi töötada. Teaduse- ja katseasutused peavad kindlustama, et põllunduse ja eriliste kultuuride hulgaliste kahjulikkude loomakeste, samuti üldiste loomatõvede pesitsuskohad hävitatud saaksid. Seemneparanduse kohuseks on viljakamate ja vastupidavamate seemnesortide väljarendamine, mis standartse kõrgeväärtusliku toodangu kindlustaksid.

Seemnekasvatuse ees seisavad erandlikult tähtsad ülesanded. Kahjustajate tegevus seemnekasvatuse alal ja põllutöö rahvakomissariaadi ning maaorganite tähelepanu puudus selles asjas on „seemneasjanduse teravilja ja puuvilla alal nii sassi ajanud, et teda veel kaua tuleb lahti harutada“ (Stalin, aruanne XVII parteikongressil).

Seemneparanduse jaamade, seemnekasvatuse sovhooside ja kolhooside töö peab kindlustama puuvillale täieliku sordivahtuse kõige viljakamate sortide saamiseks, suhkrupeedi saajaprotsendilise külvi kõrgeväärtuslikkude sordiseemnetega ja 75% teraviljakultuuride sordivahtuse puhtasordilise külvi kõrgeväärtuslikkude sordiseemnetega.

Põllutehnika kõrget taset teisel viisaastakul iseloomustavad järgmised andmed.

Sordiseemnetega külitud teravilja külvipind suureneb 27,5 mln hektaarilt 78,6 mln hektaarini, puhaskesa suureneb kuni 18,5 mln ha, s.o. kuni 50% talivilja pindalast, kuna sügiskünd saab kindlustatud vähemalt 60%-le suiteravilja pindalast.

Õigetele ja otstarbekohastele külvivahtustele üleminek võimaldab vajalikud soodsad tingimused luua põlluviljakuse suurendamiseks ja kultuuride õigeks vahelduseks. 1937. a. kevadel külitakse üle 50% teravilja pindalast paremate eelviljade maadele.

Niisutatavate kultuuride (puuvilla, riisi, viljapuuaeade, lähistroopilliste taimede) suhtes tähistab plaan suure niisutustööde programmi, mille teostamise tagajärjel uusi niisutatavaid pindalasi kuni 1 mln ha võrd juurde tuleb, kusjuures seniseid niisutatavaid maid tuntavalt parandatakse. Lutsernikülv 828 tuh. ha pindalal kindlustab puuvillakülvi lutserni järel üle NSV Liidu kuni 12%-ni kastetavast puuvillapindalast, kusjuures lutsernikülvi suurendatakse puuvillaraioonides kuni 31,7%-ni üldisest pindalast.

Sedaviisi loovad valitsus ja partei vajalikud tingimused ja aluse põlluviljakuse kasvuks; nende ainelis-tehniliste eelduste teostamine põlluviljakuse tõstmiseks oleb tervelt ja täielikult kolhoosidest ja sovhoosidest endist, keskkoha, oblasti ja raiooni juhtivatest organisatsioonidest, nende töö omadusest.

XVII parteikongressi poolt kinnitatud teise viisaastaku plaani alusel peab iga

organisatsioon (kolhoos, sovhoos ja teised) viisaastaku iga aasta jaoks, alates 1934. aastast, põlluviljakuse tõstmise abinõude kohta konkreetse plaani välja töötama.

Oblastite ja maakondade parteikomiteed ja täidesaatekomiteed, sovhooside ja mtj-de poliitosakonnad, raioonide parteikomiteed peavad viibimata selle võitluse etteotsa astuma, mida peetakse teise viisaastaku plaani tähtsama ja otsustavamana ülesandest eest põllumajanduse alal. Ainult sel tingimusel täidame meie põlluviljakuse alal tähistatud plaani tõepoolest ja, järelikult, ka kogu teise viisaastaku plaani põllumajanduse alal.

Erilist tähelepanu pööratakse teise viisaastaku plaanis eriliste kultuuride (aedade, viinamarjaistanduste jt.), samuti lähisiroopilise majanduse edendamisele ja paremale järjele tõstmisele, iseäranis seesuguste tähtsamate kultuuride laiendusele, nagu tee, sidronid, mandariinid, mooruspuu, rami, eeterõlipuud ja arstirohukultuurid.

Teepõõsaistanduste pindala suureneb 21,7 tuh ha-st 55 tuh ha-ni, kuna teehe saak suureneb 2,3 tuh tonnist 48,5 tuh t. Tsitruspuude (sidrunite, mandariinide) istandused suurenevad kuni 10 tuh. ha-ni 2,6 tuh ha asemel 1932. a.; ramitoodang tõuseb kuni 3,5 tuh tonni, eeterõlikultuuride pindala kasvab enam kui kahekordseks. Suurel määral kasvab toorkummiainete pindala, millega seoses loomuliku toorkummi saak mitu korda suureneb ja ühes kunstliku toorkummiga meie kummitõöstuse toorainega täiesti kindlustab.

Aedade, viinamarjaistanduste ja marja-põõsastikkude pindala kasvab enam kui 600 tuh ha võrd, kuna nende toodang peaaegu kahekordseks tõuseb.

Sedaviisi saab teisel viisaastakul põllumajanduse kollektiviseerimise täieliku lõpuleviimisega ja tema mehaniseerimise põhimiselt teostamisega, põllumajanduslikku tööd tööstusliku töö erikujuks muutes — sel alusel NSV Liidus püsiva ja kõrge viljakusega põllumajandusliku toit- ja toorainete baas kindlustatud.

Karjanduse probleem

Tähtsamaks ja kõige raskemaks probleemiks on põllumajanduses lähema aja kohta karjanduse tõstmine ja arendamine niisuguses ulatuses, mis riigi järsult kasvavate nõuete rahuldamist liha, piima ja karjanduse-tooraine (vill, nahk jne) alal kindlustaks.

Nagu sm Stalin oma aruandes toonitas, on karjanduseharu peale põllumajanduses „reorganiseerimise ajajärk end kõige väärtusamini tunda annud“. Sellepärast on esimeseks ja põhiülesandeks, mis karjandusel ees seisab — igat liiki loomade arvu suurendada vähemalt 2¹/₄-kordseks.

Loomade arvu suurenemise tempot teisel viisaastakul näitab järgmine tabel:

	1916.a. mil	1928.a. jo	1932.a. ni	1937 a. tes	1937. a. % 1932. a. kohta
Sarvloomad üldse . .	58,9	70,5	40,7	65,5	160,9
Lehmad . .	26,0	—	21,0	26,9	128,0
Lambad ja kitsed . .	115,2	146,7	52,1	96,0	184,3
Sead . .	20,3	25,9	11,6	43,4	374,1
Hobused. .	35,1	33,5	19,6	21,8	111,2

Erilist tähelepanu tuleb pöörata hobustearvu alalhoidmisele ja tõstmisele.

Kahjustavatele ja oportunistlikkudele teooriatele, et traktori kõrval hobust olla ei tarvitse, tuleb otsustav vastulõök anda. Põllumajanduse arenemise edu nõuab traktoritöö kõige otstarbekohasemat sidumist hobusetööga. Traktor vabastab hobuse ränkadest ja rasketest tööddest ja võimaldab tööloomi palju viljakamalt ära kasutada. Ka põllumajandusliku veonduse ja riigikaitse alal on hobusel suur tähtsus.

Nagu sm. Molotov oma aruandes öieti tähendas, võime meie plaanis tähistatud loomade arvu kasvu saavutada ainult visa tööga asja karjakasvatuse sovhoosides ja kolhooside kaubafarmides parandades ning üksikute kolhoosnikkude karjanduse edendamisele kõigiti kaasa aidates.

Loomakarja arendamise ülesanne nõuab partei, mtj-de poliitosakondade ja sovhooside tähelepanu koondamist sellele tegevusharule. „Karjanduse asja peavad oma kätte võtma kogu partei, kõik meie tege-lased, parteilikud ja parteitud, seda silmas pidades, et karjanduse probleem on nüüd samasugune esimesejärgu probleem, nagu oli eila juba edukalt lahendatud teravilja-probleem“ (Stalin).

Praegusaegne küla on püsivalt ja tagasi-pöörmatult sotsialismi teele astunud, teraviljaprobleem on lahendatud, karjanduse sovhooside ja kolhooside kaubafarmide võimsa võrgu loomine, kelle hulgast paremad kõrgete tööosutajateni on jõudnud, partei poolt ülesseatud ja edukalt läbiviidav ülesanne kolhoosnikkude lehmapiiduse likvideerimisel — kõik see kõneleb

sellest, et karjakasvatuse probleem teisel viisaastakul lahendatud saab.

Et loomakarja suurenduse ülesannet täita, selleks tuleb kõigis maaasutuste süsteemi lülides tööd otsustavalt muuta ja loomakarja kordusvalmistuse osutajate põhjalikku paranemist saavutada.

Kariloomade lisamiljonite juurdesaamiseks on vaja loomade *paaritamise hoogtöö, noorloomade hoiu ja kasvatuse ning loomatoidubaasi loomise* küsimused rohkulvi ja heina- ning karjamaade parandamise teel, tähelepanu keskpunkti seada. Kõik need tähtsamad tööd karjanduse alal peavad alalise järelvalve ja kontrolli all olema, nende eest peavad kõik parteiorganisatsioonid väsimata hoolt kandma, nemad ei pea endile mitte vähem tähelepanu tõmbama kui külvitöö organiseerimine ja läbiviimine.

Läinud aastate kestel on organiseeritud ja kindlustatud võimas võrk suuri karjandusesovhoose ja kolhooside kaubafarme. Teisel viisaastakul suurendavad sovhoosid ja kolhoosi kaubafarmid oma karja kordusvalmistuse teel 2—3 korda, mida järgmine tabel iseloomustab.

Kariloomade arv miljonites iga vastava aasta lõpul.

	1932.a.		1937.a.		1937.a.	
	1932.a.	1937.a.	1932.a.	1937.a.	1932.a.	1937.a.
	Sovhoosid		Kolh. kaubafarmid			
Sarvloom.						
üldse .	3,2	6,2	139,8	5,3	8,5	160,2
Lehmad .	1,65	2,4	146,3	1,9	4,05	215,0
Lambad .	5,7	12,2	214,7	5,45	22,6	415,6
Sead . .	1,8	5,35	299,1	2,35	8,2	346,5

Pealeselle peavad sovhoosid loomakarja kordusvalmistuse paremate osutajate arvel kolhoosnikkudele andma 2 mln vasikat, 17,2 mln seapõrsast ja 1,2 mln lambatalle, millel suur tähtsus saab olema kolhoosnikkude karja kasvu kohta.

Teine, mitte vähem tähtis ülesanne, mis teisel viisaastakul karjanduse alal ees seisab, on loomakarja produktiivsuse omaduse osutajate paremaks muutumine ja tema järsk kõrgenemine.

Viisaastaku plaan tähistab ühe lehma piimaanni suurenemise võisovhoosides kahekordseks (827 kilogrammilt 1670 kg-ni) ja kolhooside kaubafarmides 920 kg-lt 1500 kg-ni) (63%). Lihakarja sovhoosides ja kolhoosides peab tapale antavate lihaloomade keskmine kaal suurenema 96,4% võrd, sigade keskmine kaal peab suure-

nema seakasvatuse sovhoosides 96% võrd ja kolhoosides — 60,7% võrd.

Loomatoidubaasi loomise alal on vaja ühes loomatoidukultuuride ja rohkulvi suurendamisega ning nende saagianni kõrgendamistega suur niitude ja karjamaade parandamise programm, 29,5 mln ha maa ulatuses, läbi viia. Põlluheina saagiand peab kasvama vähemalt 80% ja loomulikkude heinamaade saagiand — 20—25%.

Missugune tähtsus teraviljaprobleemi lahendamisel karjanduse kohta on, võib sellest näha, et karjandus saab 1937. a. 320—350 mln tsentnerit teraviljaõutoitu 210—225 mln tsentneri asemel, mis loomadele revolutsioonielsetel aastatel toiduks anti.

Loomakarja omadusliku parandamise ülesanne nõuab segatõulise loomakarja kiiremat paaritamist paremate välismaiste ja kohalikkude loomatõugudega. Teise viisaastaku vältel on ühtekokku kavatsatud tõupaaritamisele viia 12 mln lehma, 44 mln lammast ja terve segatõugu seakari.

Sellega seoses seisavad meie tõukarjandusel suured ülesanded ees. Tõuparandus peab meie loomakarja liha-, villa- ja piimaanni kõrgendusel üheks tähtsamaks teguriks saama.

Karjanduseasja otsustamine sünnib kolhoosis, sovhoosis, karjakasvatuse farmis, karjamaal. Kõik karjanduse tegelased, sovhooside, kolhooside ja mtj-de juhatajad peavad karjandusettehnikka hästi vallutama, peavad oskama piasiasjadele tähelepanu pöördä. Parteiorganisatsioonid, keda kongress kohustas selle tähtsama põllumajanduseharu arenemist juhtima, peavad karjakasvatuse praktiliste küsimuste tihnikusse tungima ja selle tegevuseharu tehnikka ära õppima.

Suureulatuslikud kulutused, mis esimesel viisaastakul põllumajanduse kapitaalsetesse töödessa juhitud, lõid sovhoosides ja kolhoosides vajaliku aluspinna edaspidiseks laiendatud kordusvalmistuseks. Põllumajanduse põhifondide kasvu juures 49,6% võrd ühe töötaja kohta teisel viisaastakul kasvab kogutoodang 90% võrd. Valmistusvahenditega kindlustamise, puhtaja üldsissetuleku suuruse poolest jõuavad kolhoosnikud sellest tasemest kõrgemale, kus jõukad üksikperemed asusid enne lausakollektiviseerimist. Põhimiste valmistusvahendite väärtus tõuseb 1937. a. ühe ha külvi pinna kohta 163 rublani, jõukates majapidamistes aga oli see 1927. a. üleskirjutuse järgi 156 rbl.; kogutoodang tõuseb ühe hinge kohta 184 rublani 153

rubla vastu ja puhas sissetulek — 129 rublani 83 rubla vastu jõukates majapidamistes 1927. a. See kõik on tõenduseks, et sm. Stalini ülesseatud juhtsõna kõigi kolhoosnikkude jõukateks tegemise kohta teostatakse.

Põllumajanduse asetamine ja spetsialiseerimine raioonide viisi

Teisel viisaastakul toimuvad suured muudatused põllumajanduse asetuses ja spetsiaalsuses meie riigi territooriumil. NSV Liidu põllumajandus spetsialiseeritakse teisel viisaastakul põhistes viljakasvatuse raioonides kultuuride ja valmistusharude järgi.

Terve põllumajanduse kollektiviseerimine, kõigi kolhooside võtmine mtj-de tegevuskonda, põllumajandusliku valmistuse edendamine sovhoosides ja nende spetsialiseerimine — kõik see saab aluseks eriraionide spetsialiseerimisele kultuuride ja valmistusharude järgi, põllumajanduse valmistusjõudude õigeks paigutamiseks.

NSV Liidu põllumajanduse põhiste võõtmete suhtes seab teise viisaastaku plaan ühes karjanduse kõigepaikse edendamise järgmised põhiülesanded lahendamiseks:

1) Teraviljamajanduse kindlustamine Liidu lõunaraiooni (Põhja-Kaukaasia, Ukraina) valmistusraionides;

2) teraviljamajanduse tõstmine NSVL põhjapoolses ja keskriigi osas ja tarvitava laiu muutmine valmistavaks;

3) kogu põllumajanduse laiendamine NSVL idapoolses osas, alates Lääne-Siberist ja lõpetades Kauge-Ida maaga, nende teraviljamajanduse laienduse baasil;

4) puuvillakasvatuse ja teiste hinnaliste tehniliste kultuuride arendamine Kesk-Aasias ja Taga-Kaukaasias, teise puuvilla baasi loomine Taga-Kaukaasias, eriti egiptuse puuvilla baasi loomine Taga-Kaukaasias, eriti egiptuse puuvilla kasvatamiseks;

5) majanduse arendamine lähistroopilises võõtmes nende hinnaliste kultuuride istanduste laienduse teel, nulle toodangut seniajani piiri tagant sisse veeti (tee, sidrunid, mandariinid, tungaõli jne);

6) terve rea tehniliste kultuuride kohandamine uutesse raioonidesse, seoses uute ettevõtete ülesehitamisega, kus põllumajanduslikku toorainet ümber töötatakse.

Eriolist tähelepanu väärivad kaks probleemi, mis sm. Stalin üles seadis. Esimene ülesanne — tarvitava laiu muutmine valmistavaks, selleks otstarbeks nisukülvi rohkem kui 3 mln ha võrd laiendades ja 5 mln ha uudismaad üles kündes, põllumajanduslikkudel tarbemaadel maaparan-dust läbi viies, kändusid välja juurides ja maad põõsastest puhastades. Selle võõtme raioonides täiendatakse olevat veojõudu 1840 tuh. hobusejõulise traktoripargiga, sealhulgas 900. tuh hj. roomusktraktoreid. Külvipinna laienduse ja põlluviljakuse tuntava kasvu teel suureneb teraviljatoodang selles võõtmes sedavõrd, et kõik maaelanikkude toitlusvarustuse ja karjanduse jõutoidu nõuded ning kuni 60% linnaelanikkude nõuetest täielikult rahuldatud saavad. Enne esimest viisaastakut täideti kogu linnaelanikkude tarved tervelt ja 10% maaelanikkude tarvetest mujalt sisseveoga. Nisu külvipinna suurendamine selles võõtmes võimaldab nisutarvitamise taset sisemise valmistuse arvel kahekordseks tõsta ja põllumajanduslikke vedusid teistest oblastitest ning raioonidest vähendada.

Teine probleem — Volgataguse maa niisutamise läbiviimine, et seal püsivat nisukasvatust luua. „Meie ei saa, — ütles sm Stalin oma aruandes, — ilma tõsise ja täielikult stabiilse, juhuslikkudest ilmanähtustest vaba viljakasvatuse baasita Volgamaal läbi, mis annaks iga aasta 200 miljoni puuda turuvilja.“

Suured ja tõsised ülesanded, mis teise viisaastaku plaan põllumajanduse ette üles seadnud, saavad hoolimata kõigist raskustest ja keerulikkusest, mis selles töös ette tulevad, kommunistliku partei juhtimisel edukalt lahendatud just samuti, kui esimesel viisaastakul veel raskem ja keerulisem ülesanne — suured hulgad lahusesseivaid väikemajapidamisi sotsialistlikuks suurpõllumajanduseks muuta — lahendati.

Niisugust tarka ja suurvaimulist juhti omades, nagu on sm Stalin, kelle juhatusel sotsialistliku majanduse alusmüür valmis ehitati, oleme meie kindlasti veendunud, et meie ka teise viisaastaku „kindlused“ põllumajanduse alal ära võtame.

Kuu Nõukogude Liidus

(September)

Kõige suuremaks sündmuseks oli selle kuu kestel kahtlemata Nõuk. Liidu Rahvasteliidu liikmeks astumine (millest käesolevas numbris teisel pikemalt juttu). Selle sündmuse mõju ulatab kaugele üle Nõuk. Liidu piiride. Veel suuremad saavad olema selle sündmuse tagajärjed. Nõuk. Liit on kogu aeg järjekindlalt rahu eest ja sõjahädaohu vastu võidelnud. Seda tõendab lugemata arv fakte. Nõuk. Liit astus selleks Rahvasteliitu, et seda asutust, kõikidest ta määratusuurtest puudustest hoolimata, võitluseks rahu eest ära kasutada. Nõuk. Liidu vägevus, ta järjesti kasvav jõud sunnib kodanlisi riike ikka enam temaga arvestama. Nõuk. Liit hakkab ilmapoliitikas ikka enam ja enam juhtivat osa mängima. Selle aluseks on sotsialistliku ehitustöö hiiglasuured saavutused. Need on kätte saadud kommunistliku partei õigel ja kindlal juhtimisel. Nõuk. Liit ei kaota Rahvasteliitu astudes kübetki oma iseloomust ega iseseisvusest. Rahvasteliidus saab ta ainult niisugust poliitikat ajama, mis kogu ilma töörahvale kasulik on.

*

Moskvas peeti ära Nõukogude Liidu ametiühingute kesknõukogu istang, kus ametiühingute töö ja tegevuse reorganiseerimise küsimust arutati. Ametiühingud on Nõuk. Liidus hiiglasuurteks organisatsioonideks pälunud. On terve rida ametiühinguid, kuhu ligi miljon ja üle miljoni liikme kuulub. Niisuguste suurte organisatsioonide tegevust on võimata nii korraldada, et nad igal pool ning alati suudaksid küsimusi tarviliku konkreetisusega lahendada. Kesknõukogu otsustas ametiühingud pisemateks lõhkuda. Senise 47 ametiühingu asemele asutatakse 154 ametiühingut, neist mitmed ühes ja samas tööstuseharus territoriaalse põhimõtte järgi. Vähendatakse 30—50% võrd ametiühingute aparati. Kaotatakse ära rida vahepealseid organisatsioonilülisid, mis alamate ja kõrgemate organisatsiooni asutuste vahel ülearusteks osutusid. Vähemad ametiühingud, kel suurem algatusvõime kohtadel, suudavad senisest palju paremini kõiki sotsialistliku ehitustöö küsimusi lahendada, kõigepealt tööliste töö- ning elutingimustesse puutuvaid küsimusi. Ametiühingud

veel lähemale töökohtadele, tööliste hulkadele, veel aktiivsemale osavõtule sotsialistlikust ehitustööst, — seda annab ametiühingute reorganiseerimine.

*

Moskvas oli Nõukogude Liidu rasketööstuse (metallurgia, masinaehitus jne) juhtivate tegelaste nõupidamine (direktorid, insenerid, parteitöölised jt). Rasketööstuse rahvakomissar sm. Ordshonikidse esines nõupidamisel suure kõnega, milles ta näitas, et hoolimata Nõukogude Liidu suurtest saavutustest rasketööstuses, selle töös siiski veel suuri puudusi on, mille kõrvaldamine võimaldab seda tööstuseala senisest veel palju hoogsamini arendada. Kõik-sugu organisatsiooniliste jne puuduste tagajärjel on Nõuk. Liidu masinaehituse tehaste valmistusvõime kõigest 80% võrd ära kasutatud. Malmisulatamise tehastes läheb tihtilugu 40—50% tehaste tööaega kaotsi. Töölised töötavad tihtilugu 7 tunni asemel kõigest 4—5 tundi, — muu aeg kaob „tilgakaupa“ „niisama“ siia-sinna ära. Kui need puudused ja vääranhõttused kõrvaldada, siis tähendab see Nõuk. Liidu rasketööstuse toodangu järsku tõusu, ilma et vaja oleks uusi kapitalisid sinna mahutada. Nende ja teiste puuduste kõrvaldamisele rasketööstuse töös kutsus see nõupidamine üles kõiki töölisi, insenere ja tehnikuid, kes rasketööstuses töötavad.

*

Kuu lõpul avati Kramatorski (Donetski basseinis) uus hiiglasuur masinaehituse tehas. Ta ehitamisega tehti algust 1929. a. Tehase suurusest annab kujutluse, näit., see, et ta terasevalamise jaoskond 10 hektari suuruse maaala oma alla võtab. Selles jaoskonnas üksi töötab 2000 töölist ning üle 200 inseneri. (Kui palju on Eestis vabrikuid, kus 2000 ja enam töolist? Neid võib ühe käe üheainsa sõrme peal üles lugeda!) Selle jaoskonna toodang on 43.000 tonni terasevalu aastas. (Kruppi vabriku samasugune jaoskond annab aastas kõigest 24.000 tonni terasevalu, Uraali masinaehitusevabriku samasugune jaoskond — 25.000 tonni.) Vabriku ehitamisel oli tööil üle 26.000 tööliste (neist üle 35%

naisi). Praegu töötab vabrikus 15.000 töölisi (ehitustöölised peale selle). Kui vabrik lõpulikult valmis saab, siis tõuseb ta tööliste arv 23.800 peale. 45% vabrikus töötavatest töölisest on noored.

Kramatorski masinaehituse tehas on uus võidusamm sotsialistliku ühiskonna ülesehitamisel Nõuk. Liidus.

*

28. septembril sai 70 aastat I Internatsionaali asutamisest (1864. a.). Selle Internatsionaali asutajad ning juhid olid Karl Marx ja Friedrich Engels — proletariaadi geniaalsed juhid, teadusliku sotsialismi rajajad. I. Internatsionaali kommunistlikkude põhimõtete edasikandjaks on Kolmas, Kommunistlik Internatsionaal, mille asutas Lenin 1919. a. Komintern on Marxi-Engelsi õpetuse põhimõtete kandja. Nõuk. Liidus on teostatud ja teostatakse neid põhimõtteid, mis Marx ja Engels üles seadsid kui I. Internatsionaali tegevuse juhtmõtte. 70 aastat! — ajaloo vaatepunktilt nähtuna on see väga lühike aeg. Kuid millise määratusuure arenemistee on rahvusvaheline proletaarne revolutsiooniliikumine selle aja kestel läbi käinud! Ja igatahes ei ole enam kaugeltki teist 70 aastat selleks vaja, et Marxi-Engelsi õpetus kogu ilmas samuti võidab, nagu ta on võitnud Nõukogude Liidus.

Marxi-Lenini-Stalini õpetus — see on ainus õige juhtnõör proletariaadile ta võitluses kapitalismi kukutamiseks.

I Internatsionaali asutamise 70-dat aastapäeva mälestati Nõukogude Liidus laialiselt koosolekute, kõnede jne korraldamisega.

*

Septembris oli kolm tähtpäeva, mis seotud teaduse arenemisega Nõukogude Liidus. Need on: akadeemik Pavlovi, ilma kuulsa füsioloogi, 85. sünnipäev; kuulsa keemiku Mendelejevi 100-aasta sünnipäev ning üle ilma tuntud taimeteadlase Mitshurini 80. sünnipäev ning ta teadusliku tegevuse 60. aastapäev.

Nende tähtpäevade pühitsemine näitas veel kord, kui suurt tähelepanu nõukogude valitsus teaduse arendamisele pöörab, näitas, et ainult Nõuk. Liidus on võimalik tõelik, laialine, igakülgne teaduse arenemine, kuna kodanlistel maadel teaduse asemel ikka enam igasugune võltsteadus ja idealism maad võtab.

Tsaarivalitsus ei hoolinud kuigi palju ei Pavlovi, ei Mendelejevi ega Mitshurini

teaduslikust tööst. Neile tehti koguni takistusi nende uurimistöödes. Ainult nõukogudevõim löi kõige vabamad võimalused teaduslikuks tööks, kindlustades teda igati aineliselt. Nii, näit., saab ainuüksi Pavlovi füsioloogia-instituut 1935. a. üle miljonina rubla oma töödeks (s. o. üle kolmesaja miljoni sendi! ja seda üheainsa teadusliku asutuse peale!). Nõukogudevõim arendab teadust igati just sellepärast, et sotsialismi-kommunismi võib ehitada ainult teaduse kõige suurema ja hoogsama arenemise alusel. Teisiti pole mõeldav sotsialismi ehitamine. Ei ühelgi kodanlises maal ei panda praegu teaduse arendamise peale niisuurit rõhku kui Nõukogude Liidus.

*

28. juunil s. a. asus Vladivostokist teele nõukogude aurik-jäälõhkuja „Liedtke“, et läbi Põhja-Jäämere Murmanskisse jõuda. 20. septembril jõudis „Liedtke“ õnnelikult Murmanski sadamasse, kus teda suure rõõmuhõiskamisega vastu võeti. Teel läbi Põhja-Jäämere tegi „Liedtke“ ära veel suure töö teelolevaid aurikuid jäest läbi aidates. See on esimene kord maailma ajaloo, kus laev ühel laevasõidu hooajal idast läände Põhja-Jäämerest läbi sõitis. Läänest idasse tegi selle teekäigu esmakordselt läbi paari aasta eest nõukogude laev „Sibirjakov“, kuna tuntud „Tsheljuskin“ samasugusel sõidul tänava aasta algul hukkus.

Kõik need ja teised faktid näitavad seda, et meretee läbi Põhja-Jäämere, mööda Siberi põhjakallast, tarvitav on. See avab uue lehekülje Põhja-Siberi arenemises ning võimaldab ta põhjatuid looduserikkusi (mets jm) sotsialistlikus ehitusetöös ära kasutada.

„Liedtke“ tegi oma sõidul ka väga tähtsaid teaduslikke uurimistöid. See võimaldab sügavamalt pilku heita arktise olukorda. Arktises aga õeldakse olevat „ilma kõök“, s. t. — põhjanaba raioonist on olnud väga suurel määral meie ilmastik.

Suure põhja-meretee ning üldse arktise uurimisel ja vallutamisel on väga suur nii praktilik kui ka teaduslik tähtsus.

*

Nõukogude lendurid sm. Gromov, Filin ja Spirin püstitasid uue ilmarekordi kestvus- ja kaugelennus. Kõverjoont mööda lennates lendasid nad ilma maandumata ära 12 411 kilomeetrit, püsid ühtejärgi õhus 75 tundi. Rekord püstitati Nõukogude Liidus ehitaja-

tud lennukil. Kõigile kolmele lendurile annetati Lenini aumärk ning sm. Gromovile — Nõukogude Liidu kangelase aunimi. Ta on kaheksas, kellele see aunimi on antud. Esimesed seitse olid, nagu teada, need seitse lendurit, kes möödunud kevadel Põhja-Jäämeres „Tsheljuskini“ meeskonna päästsid.

See uus rekord näitab veel kord väga kujukalt õhuasjanduse väga kõrget arenemistaset Nõukogude Liidus.

*

Ilmus rahvakomissaride nõukogu otsus arstide ettevalmistamise kohta. Kuigi tervishoiu areng Nõuk. Liidus väga suuri edusamme on teinud, mis eriti selgelt väljendub surevuse järsus vähenemises ning sündivuse kasvus, siiski on Nõuk. Liidus veel vähe arste. Neid on vaja rohkem, kui arvesse võtta neid nõudmisi, mida meie tervishoiule sotsialistlikus korras ette seame. Tsaariajal oli Venemaal kõigest 19 arstiteaduse fakulteeti, praegu on neid 49. Pealeselle on Nõuk. Liidus avatud veel 260 arstiteaduse tehnikumi, mis valmistavad ette keskmist arstlist personaali (velskerid jne). Niisuguseid tehnikume tsaariajal ei olnud. Tsaariajal oli Venemaal üldse 19785 arsti ja velskerit. 1933. a. oli neid Nõuk. Liidus aga juba 76000. Kasv on küll hiiglasuur, kuid siiski on arste rohkem vaja. Sellepärast otsustas rahvakomissaride nõukogu arstiteaduse ülikoolide võrku ning arstiteaduse üliõpilaste arvu suurendada. 1934—37. aastate kestel võetakse arstiteaduse ülikoolidesse (tehnikumid peale selle) vastu 103610 uut üliõpilast. Kindlustatakse ülikoolide ainelist olukorda. Tõsteti arstide palkasid jne.

Nõukogude Liit on ainuke riik maailmas, kus kõige suurema hoolega hoolitseatakse tööraha tervise eest. Kodanlistes riikides on tööliste ja kehvadele talupoegadele arstiabi tihti kättesaamata — pole raha, et end arstida! Nõukogude Liidus on igasugune arstiabi töörahvale täiesti maksuta, riigi kulul. See on sellepärast, et siin valitsevad töölised ja talupojad ise.

*

Nõukogude Liidu põllumajanduse alal olid septembris peaküsimusteks: viljakoristamine, viljapeksmine, riigile antava viljanormi täitmise ja sügisene külv. 20. oktoob-

riks oli koristatud juba 99,7% kogu teraviljadest, kusjuures üle 90% koristatud viljast oli ka pekstud, tuulatud jne. Riigile antava viljanormi aastaplaanist oli 20. oktoobriks täidetud ligi 98%. See on palju rohkem kui endistel aastatel samal ajal. Parteil ja valitsusel tuli ning tuleb pidada visa võitlust nende kulaklike vaadete jäänuste vastu, mis siin-seal viljaandmise alal ette tulevad — venitada riigivilja äraandmisega jne. Eriti lubamatalt jäävad viljaandmises maha Ida- ja Lääne-Siberi piirkonnad. Taliviljade külviplaan oli 20. oktoobriks täidetud 93%. Samuti hoogsalt areneb ka kõrrekünn. Üldse on tänavused põllutööd läinud palju edukamalt kui kunagi varem ja, mis peasi, — töö omadus on palju parem kui eelmistel aastatel. Selle kõige põhjuseks on see, et kolhoosid töötavad paremini kui kunagi varem, organiseeritult, hoolsalt. Ka masinaid on põllumajanduses rohkem kui varem. Kasvab ja kõveneb kollektiviseeritud küla. Ta sammub kiirel sammul edasi jõukuse teel. Viljasaak on Nõukogude Liidus tänavu tuntavalt üle keskmise taseme, hoolimata sellest, et Lõunas mõnel pool kevadine põud viljale kahju tegi. Saak on ligikaudu samasugune kui mullu.

*

Novembris ja detsembris viiakse Nõukogude Liidus läbi küla-, alevi- ja linnanõukogude valimised. Viimased valimised olid 1931. a. algul. Praegu käib igal pool suur ettevalmistustöö valimisteks, — kontrollitakse valijate nõudmiste täideviimist, praegused nõukogude liikmed valmistavad ette aruandeid valijatele oma tööst jne. Töölised vabrikutes, kolhoosnikud külas, kogu töörahas võtab nõukogude valimisi vastu lõõktööga, uute võitudega sotsialistliku ehitustöö alal. Ainult Nõuk. Liidus on võimalikud niisugused riigivõimu asutuste valimised (muidugi, ka Nõukogude Hiinas!), kus töörahas ise kõige vabamalt kõiki oma töö ja tegevuse, oma elu küsimusi arutab. See on kõige suurem demokraatia töörahvale. Kurnajatel aga Nõuk. Liidus seda vabadust ei ole. Selle vastu on kodanlistes riikides kõik vabadused kurnajatel. Töörahval jälle seal vabadust ei ole. See on kodanluse demokraatia, kui mitte koguni fashistlik diktatuur, nagu Eestis, kus isegi purukodanline riigikogu lalali peksti ja see „rahvaesinduse“ varigi hävitati.

A. R.

Valge Eesti elupäevad

Augustikuu kroonika

1. — Pärnu metsaväljaveo ettevõtteid tõrguvad veovoormeestele lubatud palgakõrgenduse lepingule alla kirjutamast. Veotöölised ähvardavad petiseid ettevõtjaid sellepärast uue streigiga.

— Hallparunite „Kaja“ on rahutu viljasaagi suurenemise pärast. Talle teevad muret eelmise aasta viljatagavarad, mis seni veel hindade tõstmist pole lubanud.

2. — Kreenholmi saeveski 30 naistöölist jätsid töö seisma. Põhjuseks — palgakärpimine 14 sendilt 12 sendile tunnis.

— Veriora saeveskisse Võrumaal palgati sunnitoölised 40-sendilise palgaga 10-tunnise tööpäeva eest.

— Välisminister Seljamaa seletas ajakirjanikkudele pärast Moskva reisi, et Eesti suhtuvat Ida-Euroopa rahu tagatislepingule heatahtlikult. Eesti ühinevat lepinguga siis, kui teevad seda ka teised Balti riigid, Poolamaa ja Saksamaa.

— Metsahangeldaja Jaan Praksi lauatehases Narvas streigib 130 töölist väljamaksmata palga pärast. Praks olevat end kohtus maksujõuetuks kuulutanud. Töölisi ähvardab täiesti ilma palgata jäämine.

— „Vaba Maa“ järgi on kriis võiturul ka käesoleval aastal järjekindlalt süvenenud; hinnad Lääne-Euroopa turgudel pole varem kunagi nii madalad olnud.

3. — Gaasisõja ettevalmistuseks luuakse valges Eestis eriline üleriiklik organisatsioon 2000 liikmega.

— Hallparunite „Kaja“ propaganda „korporatiivsele“ — s. o. fashistikule — korrale kutsub esile valetuse kodanluse ridades, sest ühes sellega tõuseb üles riiklikude sõddamaade ümberjagamine kodanluse valitsevate ringkondade vahel.

6. — „Päevaleht“ nõuab „Ida-Locarno“ suhtes valitsuselt selgemat seisukohta, sest tänini ei olevat veel teada, missugused eeltingimused Eesti lepinguga ühinemiseks üles seab. Poola ja Saksamaa eemalejäämine lepingust ei tohtivat põhjustada Eesti eemalejäämist sellest.

7. — Tartu maakonnas vangistati „Vaba Maa“ teatel üle 20 isiku, keda kahtlustatakse kommunistlikus tegevuses. Viljandis korraldas kapo hulgalist läbiotsimisi. Peetakse jahti komm. lendlehtede levitajate peale.

— 1934. a. arvatakse või väljaveo preemia (riiklik juurdemaks) üle 4 miljoni krooni tõusvat. Preemiat saab vaevalt 20% talunikkest, seega ainult hallparunite kiht.

8. — „Päevalehe“ teatel tunnevad hitlerlikud „huvireisijad“ v. Eestis erilist huvi N. Liidu piiri vastu Narva taga: 5—6-mehelised salgad teevad õppereise piirilärsel maavööli ning pildistavad sõjaliselt huvitavaid maakohti. Kõik see sünnib Eesti valitsuse teadmisel ja — lahkel lubal muidugi.

9. — Viljandis vangistati kaks noortöölist, keda süüdistatakse kommunistlike lendlehtede valmistamises ja levitamises.

— Töökaitse „Punase raamatu“ järgi on valges Eestis töölised 1933. a. palgata jäämise pärast 1597-l juhul töökaitse inspektori poole pööranud. Võrreldes eelmise aastaga on see juhtude arv ligi 3-kordseks kasvanud.

11. — Eesti sotsifaschistid nõuavad sõjaseaduse kestvuse pikendust — „Postimehe“ arvates sellepärast,

et nad loodavad sõjaseaduse abil töölisi kindlamini oma lagunevas parteimõrras hoida.

— Eesti kodanlus organiseerib poolsunniviitsilist 700 kaburit 100 mootorpaadiga „Kaitseliidu mereorganisatsiooni“. Sõja korral peavad mobiliseeritud kalamehed oma laevastikuga sõjalisi ülesandeid täitma.

13. — Viljandis kuulutati pankrotti „Sakala“ pank. Hoiusummade omanikkude kahju on 57 mln. senti.

— Elavaks muuseumi esemeks veeti Itaaliast Eestisse kodanluse ärkamisaja luuletaja Koidula tütar, vanapreili Michelson, kes sõnagi eesti keelt ei oska, ega tervelt oma pikal eluajal Eestist kõige vähemati pole hoolinud.

— Sõjalist õppust Eesti keskkoolides laiendatakse kõigi klasside peale. Senine tundide arv tõstetakse kahekordseks. Ka algkoolide 5. ja 6. klassis seatakse sõjaline õppus — nädalas kaks korda — sisse.

— Poolakad saatsid Eestisse sõjaväe õpetamiseks rühma väikseid tanke.

„Päevaleht“ teatab, et Tartu üliõpilasmaja kojamehed kohale kandideerinud 238 soovijat, kellest 10 olid üliõpilased. Paljud kohasoovijad olnud mitmesuguste kutsekoollide lõpetajad.

— „Vaba Maa“ seletab, et ilma sõjaseaduseta võimata olevat kommunismi vastu võidelda ja sellepärast tulevat seda pikendada.

16. — Eestist lahkus tööpuudusel nimekam skulptor Jaan Koor ning asus kunsti alal tööle N. Liitu. Kodanlised lehed on vihased ja — mõnitavad.

18. — Eesti või turustamisel Londonis ja Saksas tuleb avalikuks hullupöörane spekulatsioon. Ligi pool või hinnast, mis maksetakse Londoni turul, läheb spekulantide ja vaheltkauplejate tasku — niihästi Tallinnas kui ka Londonis.

19. — Soome president sõitis Eesti diktaatorile Pätsile külla. Sel puhul propageeritakse elavalt rahva „tõuküsimusi“, korraldatakse turaani rahvaste spordivõistlusi Eesti-Ungari-Soome vahel ja — proovitakse sihtimise osavust.

21. — Sotsifaschistlikud ametiühingute juhid H. Martinson, Must jt käisid diktaator Pätsi juures oma tööühingutele tegevusevabadust kauplemas. Päts on kollaste ametiühingute tegevusega rahul olnud, ning neile kaitseski lubanud.

— Maapanga poolt saadeti 2000 talule hoiatuskirjad, et võlgade tasumata jätmise puhul talusid oksjon ähvardab.

23. — „Vaba Maa“ teatel on praegu Eestis 8000—9000 Nanseni passimeest, s. o. valget vene emigranti. Valitsus tahtvat emigrantidele rõhkem vastu tulla ja neid vabalt Eesti kodakondsusesse võtma hakata.

— Aseri semendivabrikusse oli omal ajal paigutatud 7,5 miljonit kuldrubla kapitali. Nüüd on tehas „Päevalehe“ teatel täiesti varemteks muutunud.

Septembrikuu kroonika

1. — Narva rätsepatöölised otsustasid oma üldkoosolekul võitlust alata palga kõrgendamise eest. Koosoleku kaaluv enamuse pooldas nõudmiste läbi surumiseks streigi algamist.

— Eesti, Läti ja Leedu vahel sõlmiti „sõprusleping“ kõige kolme riigi poliitiliseks lähenemiseks ja koostööks. Lepingus sõlmimisele ei suhtu heataht-

likult Saksamaa, sest leping kandvat Saksa „Itta tungi“ vastast iseloomu.

3. — V. Eesti kindralstaabi ülema järjekordne sõit Soome — tutvunema sealse sõjaväe ja faschistliku kaitseliidu koostöötamisega.

5. — Valitsus otsustas ka kirikutelt võõrandatud maade eest tasu maksta. Olevat ülekohus kui parunid saavad, aga papid ei saa. Peaasi aga — see on Pätsi diktatuurilt ostuhinnaks nende müüdavate hingede eest.

6. — Eesti Panga presidendi seletuse järgi tõusevad pankades tarvitatama rahasummad. Aasta jooksul on laenuid Eesti pangast langenud 6,3 miljoni kroonilt 3,6 miljoni. See näitab, kuidas majandusele tagurpidi läheb.

7. — Pätsi valitsus pani Hitleri eeskujul ametisse propagandaministri. Uue ministri ülesanne on samane, mis Goebbelsil Saksamaal.

— Huvi vene keele vastu pole, hoolimata selle keele tagakiusamisest, rahva keskel kadunud. Harjumaal, näit., nõutakse vene keele õpetamist esimese võõrkeelena valla algkoolides.

— Politseinikkude võimupiire suurendati. Politseidirektorid võivad uue sundmääruse põhjal oma aränagemise järgi ära keelata igasugused streigid, koosolekud ja rahvakogumised.

8. — Pätsi dekreediga pikendati 12. märtsil väljakuulutatud sõjaseadust ühe aasta võrd. Ühes sellega lükatakse edasi ka presidendi ja riigikogu valimised. „Õonestusetöö“ ei olevat veel lõppenud!

— Riigi- ja omavalitsuse-teenijate keskkliit nõuab, et riigiteenijatele endine täis palk makstaks. Nõudmist toetavad ka raudteelaste keskühing ja postiteenijad.

11. — Valitsuse häälekandja põhjendab toetust hallparunitele kõrgehinnalise rukkiostu näol sellega, et viimastel olevat tasuta sulaste ja teenijate palgad. Niisugust rahalist väljaminekut ei olevat keskmikkudel ega kehvikutel.

— Balti parunitele maksti septembris järjekordne tasuta mõisate eest 25 miljoni senti ulatuses. Raha maksti koguni enne tähtaega.

— Sotsfaschistide „Rahva Sõnal“ pole põhimõttelikult midagi selle vastu, et diktaator Päts sõjaseadust aastaks pikendas.

— Rahvakooli (algkooli) kestvus lühendatakse koolireformi alusel endise 6 a. asemel 4 aastale. Võõrkeeled kaotatakse algkoolidest. Kehvemate ringkondade lastele teeb see hariduse jätkamise peale 4 aastat võimataks.

— Omavalitsuse- ja riigiteenijatele vastati, et nende palka endisele tasapinnale ei tõsteta.

13. — Kindral Laidoneri sundmääruse nr. 9 põhjal võib ajalehti v. Eestis edaspidi ainult siseministri erilisel loal välja anda.

— Eesti raadiojaama uueks juhatajaks määrati sõjaväelane — polkovnik. Diktatuurile propagandat tegema hakkavad raadio kaudu ohvitserid.

— Järvakandi klaasivabriku töölised nõudmine palga kõrgendamiseks (1932. a. normideni) ja korteriüüri alandamiseks lükati tagasi. Töölised otsustasid oma nõudmistele juurde kindlaks jääda.

15. — Päts otsustas ajutiselt kokku kutsuda riigikogu, — valitsuse teadaannete ärakuulamiseks ja heakskiitmiseks. Poliitilisi vaieldusi ega umbusalduse

küsimusi diktaatori vastu riigikogu liikmete poolt ei tohi tekkida.

16. — Tallinnas peeti pidulikku mürglit uue piiskopi sisseõnnistamiseks. Üle maa oli kokku tulnud paarsada pappi, köstrit ja kellameest — kuhu juurde liitus veel rodu kutsutud pappe ja piiskoppe välismaadelt. Valitsus laskis inglite puudusel pappide rongikäigu kohal keerelda — lahingu-lennuväl, mis pidi demonstreerima täielikku üksmeelt diktaatorite ja pappide vahel.

17. — Riigikogu rühmade esindajate koosolekul ei protestitud keegi selle kõige alaväärtuslikuma osa pärast, mis diktaator Päts riigikogule määrab.

19. — Narva linavabriku 1129 töölise otsustasid alata palgakõrgenduse nõudmist. 17. sept. töölise koosolekul otsustati palgakõrgenduse nõudmise eeskujuks võtta Narva kingsepa-, rätsepa-, ja kalevivabriku töölisi, kes streigiga oma palgakõrgenduse läbi viisid.

20. — Faschistliku diktatuuri rahvusliku tsirkuse tõmbenummer: kõhutaie asemel — eesti nimed! Käesoleval aastal tahetakse ümber ristida 40.000 võõranimelist perekonda.

22. — Kindral Laidoner pani maksma uue sundmääruse poliitiliste koosolekute, erakondade tegevuse, meeleavalduste, rongikäikude jne keeluks — kõrgendatud karistumääradega.

— Kreenholmi vabriku valitsus lükkas töölise nõude palga kõrgendamiseks ja tööaja lühendamiseks järsult tagasi.

23. — Uue propagandaministri „programmi“ kõne puhul esinevad sotsfaschistid truualamliku ja roomava kirjutusega „Rahva Sõnas“, milles jälle kord tõendatakse, et „Eesti töölisklass (s. o. Astid-Reid j.t. sotsfaschistid) on tegelikult olnud riiklikum, kui küllalt silmapaistev osa kodanlusest“ ... Et antagu sellepärast pisukegi tükike pirukat ...

— Metsalaastamise tagajärjel käesoleval aastal ei suuda riigimetsad 1935. aastal enesest varustada riiklikku puutöööstust oma metsaga.

24. — Pärast aastast moratooriumi kuulutati pankrotti Keila Ühispank. Hoisusummade omanikkude kahju tõuseb 5 miljoni sendile.

26. — Tartu-Võru rahukogu poolt mõisteti 1½ aastaks parandusmajja keegi endine Voltveti metsakooli õpilane sellepärast, et ta rääkinud SSSR'i olukorrast ja Stalinist.

27. — Neeruti maastikul korraldatakse „Kaitseliidule“ suuremad sõjamanöövrid, millest osa võtavad kaitseliidu kõik väeosad, ka naiskaitseliit.

28. — Tuli kokku riigikogu — Pätsi ministrite paraadikõnede kuulamiseks. Majanduseminister kuulutas töölise streigivõitluse riigikorra hädasohtlikuks. Palga tüliküsimuste lahendamine olevat riigivõimu ülesanne. Nii siis — palgaküsimusi otsustab politsei!

29. — „Päevaleht“ nõuab valitsuselt sotsiaalküsimuste lahendamist Mussolini eeskujul, muidu olevat karta, et Pätsi diktatuur valitsemisvõime „rahutute elementide“ üle kaotab.

— „Globuse“ saapatehasest vallandati päevapealt 3 töölisi, kes tahtsid palgakärpimise pärast kokku kutsuda tehase töölise üldkoosolekut. Tehase valitsuse seletuse järgi olevat töölise koosolek seadusevastane.

Vastutav toimetaja: H. Pöögelman.

Tehniline toimetaja: N. Karotamm.

Väljaanne № 69. Ladumisele antud 16/X 1934. Trükkimiseks alla kirjutatud 27/X 1934. Paber 74 × 105 2 trükipoognat. Ühes trükipoognas 85.680 trükitahte. Üldse 171.360 trükitahte. Lengorli № 27117. Traash 650 eksempl. Töö № 6115 „KÜLVAJA“ trükkoda, Leningrad, Dsershiinski uulits № 49.

Märgatud vead:

			On trükitud:	Peab olema:
1. lhk.	1. veerg	1. rida alt	seitseteistkümne	seitsmeteistkümne
6. "	2. "	9. " "	sedasama	seada sammu
17. "	2. "	1. " ülev.	sõjavõimu	sõjavaimu
17. "	2: "	18. " "	enam vähem	enam-vähem
20. "	2. "	6. " "	seada seada	seada
22. "	1. "	1. " ait	ism	optimism
28. "	puudub ülevaate autori nimi: N. K.			

51456

„КЛАССОВАЯ БОРЬБА“ № 10 (169)

Издание ЭКП (Этсекции Коминтерна). Журнал на эстонском языке.

Издательское Товарищество Иностраных Рабочих в СССР, Ленинград, Апраксин пер., № 2.
Välismaatööliliste Kirjastusühisus NSV Liidus, Leningrad, Apraksini põikuliits № 2.

Hind 75 kop.

